

OKTOBER 2024

ONDERSTE BOVEN

VAN VALKENBURG AAN DE GEUL

VISIE
VRIJETIJDSECONOMIE
2035

INWONERS,
ONDERNEMERS
EN BEZOEKERS

ERFGOED
EN
NATUUR

DE GEUL

MERGEL

EEN STIP OP DE HORIZON VOOR VRIJETIJDSECONOMIE IN 2035

Valkenburg aan de Geul staat (inter)nationaal bekend als een fijne en unieke vakantie- en recreatiebestemming. De vrijetijdseconomie 'kleurt' de gemeente en zorgt voor een hoog voorzieningenniveau, maar staat anno 2024 wel op een kantelpunt: aan het eind van een periode van toerisme en recreatie zoals we deze al jaren kennen. De sector staat onder druk en is deels verouderd. Ook inwoners en bezoekers kijken mee.

De wereld verandert snel en toerisme en recreatie veranderen mee. Dat vraagt om een andere blik op én aanpak van vrijetijdseconomie, waarbij het niet dient als doel, maar als middel om brede welvaart te creëren. Want vrijetijdseconomie is breder dan alleen toerisme, recreatie en economie. Ook klimaat, natuur en landschap, mobiliteit, cultuur, erfgoed en sociale thema's zijn onlosmakelijk verbonden met het domein vrije tijd.

Valkenburg aan de Geul is in 2035 het bruisende toeristische hart van Zuid-Limburg. De florierende vrijetijdseconomie legt een belangrijke basis voor een welvarend en karaktervol Valkenburg aan de Geul waar het prettig verblijven, recreëren, ondernemen, werken én wonen is. In 2035 hebben we gemeentebreed een optimale balans tussen een sterke economie en een aangename leefomgeving en een gezond en uniek landschap met hoge natuurwaarden.

Valkenburg aan de Geul is in 2035 een plek:

- waar de vrijetijdseconomie nog steeds de grootste en belangrijkste economische sector is;
- waar inwoners, ondernemers en bezoekers de voordelen van toerisme en recreatie ervaren;
- waar inwoners de vrijetijdseconomie een warm hart toedragen;
- met een hoog voorzieningenniveau en een aantrekkelijke, schone en veilige openbare ruimte;
- met een divers en kwalitatief hoogwaardig vrijetijdsaanbod, waaronder (dag)recreatie, verblijfsmogelijkheden en evenementen;
- die duurzaam bereikbaar is en waar verkeersstromen goed zijn georganiseerd;
- waar bezoekers en inwoners het hele jaar door gastvrij worden ontvangen;
- met een gezond ondernemersklimaat dat kwalitatieve groeikansen biedt voor ondernemers;
- waar bezoekers, jong én oud, het hele jaar door verwonderd raken door het Valkenburgse DNA met haar unieke omgevingskwaliteiten. Want juist dat maakt de gemeente bijzonder en aantrekkelijk. De groeves (landschap ondergronds), de natuur en de middeleeuwse mergelstad (landschap bovengronds) zijn de grootste trekkers en vormen samen het decor waarop culturele en sportieve activiteiten en iconische evenementen plaatsvinden;
- met een mooie mix tussen het bruisende en levendige centrum van de middeleeuwse mergelstad Valkenburg, het hoogwaardige beleefbare landschap en natuur met haar Geul, mergelgroeves en -wanden en de gezellige dorpskernen met cultuurhistorisch erfgoed.

UITGANGS PUNTEN

Om deze visie te bereiken worden strategische keuzes gemaakt – keuzes die aansluiten bij de uitgangspunten van GREEN DESTINATIONS:

- Kiezen voor beperkte bezoekersgroei: de juiste bezoeker op de juiste plek op het juiste moment. Inzetten op bezoekersmarketing én -management.
- Kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit, van enkel méér naar beter. Transformatie van verouderd aanbod en ruimte bieden voor vernieuwing en kwaliteit die past bij Valkenburg aan de Geul en de regio.
- Uitgaan van de kracht van ons eigen DNA en omgevingskwaliteiten.
- Inzetten op behoud, versterking en beleefbaarheid natuur, landschap én erfgoed.
- Inzetten op een aantrekkelijke jaarrond evenementenkalender.
- Het kwalitatief versterken van de openbare ruimte.
- Verbeteren van duurzame bereikbaarheid en verkeersstromen.
- Goede communicatie en stevige samenwerking met inwoners, ondernemers, de regio en andere stakeholders.
- Investeren in beleidsontwikkeling, onderzoek en innovatie.

5 THEMA'S

De visie en strategische keuzes vormen samen het startpunt voor acties, initiatieven en samenwerkingsverbanden. Daarom werken we vanaf 2024 samen aan de hand van vijf hoofdthema's:

- 1 Thema Balans economie-mens-milieu:** Een aangenaam Valkenburg aan de Geul
- 2 Thema Kwaliteit:** Een aantrekkelijk Valkenburg aan de Geul
- 3 Thema DNA:** Ondersteboven van Valkenburg aan de Geul
- 4 Thema Ondernemen:** Gastvrij en toekomstbestendig Valkenburg aan de Geul
- 5 Thema Mobiliteit:** Een bereikbaar Valkenburg aan de Geul

• Visie vanuit perspectief bezoeker in 2035

Wat fijn om in Valkenburg aan de Geul te zijn. Het is 2035. Ik voel de eerste zonnestralen van de lente op mijn gezicht terwijl ik samen met mijn partner en kinderen door de groene straten wandel. We zijn omringd door de prachtige architectuur van deze eeuwenoude stad, waar de Geul rustig doorheen kronkelt en waar de mergel overal zichtbaar en beleefbaar is. De geur van vers bereide Limburgse vlaai en andere gerechten hangt in de lucht en lokt ons naar gezellige terrassen waar mensen genieten van heerlijke maaltijden en levendige gesprekken.

Ik ben in het kloppend hart van het Heuvelland. Omringd door weelderige heuvels, de prachtige natuur met de mooiste routes, de weidse panorama's en de unieke mergelgroeves. Hier is altijd iets te beleven dat me opnieuw verrast en verwondert. De ene keer het avontuurlijke bezoek aan de groeves, het unieke verblijf of de dynamiek van een bijzonder evenement. De andere keer ontdek ik hoe gezellig en karakteristiek de omliggende dorpen zijn met daaromheen de prachtige natuur waar we graag doorheen wandelen en wielrennen.

Ik voel me altijd welkom en word gastvrij en vriendelijk ontvangen door ondernemers en inwoners van dit bijzondere stukje Nederland. Ik ben ondersteboven van Valkenburg aan de Geul.

• Visie vanuit perspectief bewoner in 2035 [dialect*]

Welkóm in mien Vallekeberg aan de Geul! 't ies 2035. Viefentwintig jaor geleje bin iech hie gebore. Ich veul mich hie thoes en 't ies hie heerlek wone. Lekker wandele in de natuur, sjporte, winkele of sjtappe : alles ies dao. In Vallekeberg aan de Geul ies ummer get te doen. Neet wónderlek dat zoa vööl luuj hieheen kómme um te geneete van mien sjtad en gemeente. Doa bin iech grüetsj op. Same mèt miene vrund begin iech unne kómmsj. Ein biezónder, blievend en mieljeu bewus kónsep dat bezeukers en luuj van hie allebei verrasj en mètkrieg.

Giestere hób ich dao euver geklasjeneerd mèt de ondernummersj in de sjtad. Zie meine dat 't häört bie het karakter van de sjtad : óndergróndse mergelgroef, de sjoan natuur en de miiddeliewse mergelsjtad. Dekoor van vööl erfgoed, kulturele en sjportieve aksies en eige ivvenemente. Hie zin mien kanse, hie hób ich mien toekóms.

* Vertaling naar het Nederlands vind je terug op pagina 83

||

*Hie zin mien kanse,
hie hób ich mien
toekóms.*

INHOUD

SAMENVATTING

EEN STIP OP DE HORIZON VOOR VRIJETIJDSECONOMIE IN 2035 _____ 4

1 INLEIDING _____ 13

- 1.1 Wat is vrijetijdseconomie? 16
- 1.2 Vrijetijdseconomie in Valkenburg aan de Geul van 1885 tot en met 2024 19
- 1.3 Waarom een Visie op Vrijetijdseconomie? 20
- 1.4 Hoe is deze visie tot stand gekomen? 24
- 1.5 Hoe is dit visiedocument opgebouwd? 25

2 VISIE VRIJETIJDSECONOMIE 2035 VALKENBURG AAN DE GEUL _____ 27

- 2.1 We zijn ondersteboven van Valkenburg aan de Geul 28
- 2.2 Strategische keuzes 30

3 VISIE VTE AMBITIES _____ 33

- 3.1 Hoofdthema: Balans tussen economie, mens en milieu 36
- 3.2 Hoofdthema: DNA 42
- 3.3 Hoofdthema: Kwaliteit 47
- 3.4 Hoofdthema: Gastvrij en toekomstbestendig ondernemerschap 50
- 3.5 Hoofdthema: Mobiliteit 55

4 VISIE VTE UITWERKING OP GEBIEDSNIVEAU _____ 59

- 4.1 Valkenburg centrum & Cauberg 62
- 4.2 Valkenburg buiten centrum 64
- 4.3 Schin op Geul, Oud-Valkenburg, Walem 66
- 4.4 Sibbe – Ijzeren 69
- 4.5 Berg en Terblijt, Vilt 70
- 4.6 Houthem – Sint Gerlach 71

5 RANDVOORWAARDEN VOOR UITVOERING _____ 73

6 BIJLAGEN _____ 81

- Voetnoten 82
- Definities 84
- Bronnenlijst 86
- Leefstijlen 88
- SWOT-analyse 96

1. INLEIDING

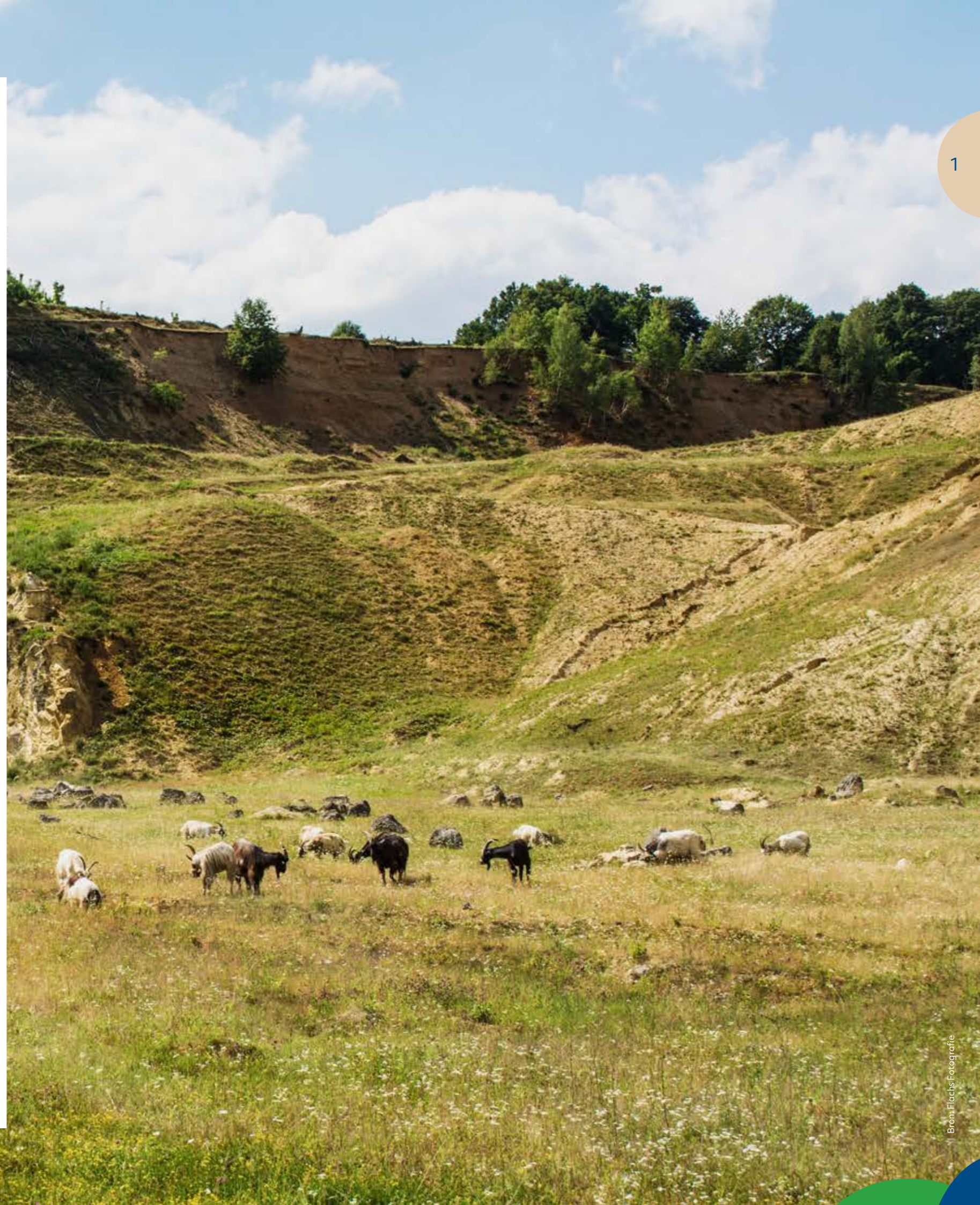
INLEIDING

Oktober 2024

Nationaal en internationaal staat Valkenburg aan de Geul bekend als vakantiebestemming. Van een weekend in een hotel met kerst tot drie weken zomervakantie op de camping, maar ook voor alle recreatiemogelijkheden: fietsen en wandelen door het Heuvelland tot een bezoek aan het ondergrondse van Valkenburg aan de Geul. Daarnaast niet te vergeten, onze grote en kleine evenementen: van de Amstel Gold Race en de Valkenburgse bokkenweken tot kleinere festiviteiten en markten. De [award Evenementenstad 2023](#) en het behalen van de [Booking.com top 10 populairste reisbestemmingen wereldwijd voor 2024](#) bewijzen de enorme aantrekkingskracht.

De vrijetijdseconomie kleurt het imago van Valkenburg aan de Geul. Vrijetijdseconomie is de belangrijkste economische sector in de gemeente en draagt bij aan een prettige omgeving om in te recreëren, wonen, werken en ondernemen. Richting de toekomst willen we de gemeente nog sterker, mooier en aantrekkelijker maken, voor onze inwoners en onze bezoekers. Daarom zetten we met deze Visie Vrijetijdseconomie Valkenburg aan de Geul 2035 samen een stip op de horizon. Met inwoners, ondernemers, brancheorganisaties, verenigingen, diverse experts en de gemeente creëren we een toekomstbeeld dat laat zien waar we samen naar toe willen op het gebied van vrijetijdseconomie. Want een Valkenburg aan de Geul zonder toerisme en recreatie kunnen wij ons niet voorstellen. We hebben allemaal een verantwoordelijkheid om goed te zorgen voor Valkenburg aan de Geul en haar vrijetijdseconomie, zodat het prettige verblijf- en leefklimaat in de toekomst nog steeds beleefd kan worden.

Deze visie gaat over 2035. De toekomst is nooit een zeker gegeven, we bevinden ons in 2024 in een snel veranderende wereld en de vrijetijdseconomie verandert mee. We moeten rekening houden met diverse uitdagingen en onverwachte wendingen. We moeten blijven investeren in de bestemming Valkenburg aan de Geul en de bestemming Zuid-Limburg. Het is immers van belang dat de vrijetijdseconomie een krachtige economische impuls blijft geven, echter zodanig dat de leefomgeving er zo min mogelijk onderlijdt en men er zo veel mogelijk van profiteert. We staan op een kruispunt en moeten nu een weg kiezen en inslaan, om zo samen de toekomst te bepalen. Een goed onderbouwde visie biedt een sterke basis en geeft ons richting en consistentie bij het maken van keuzes om samen te werken aan een floreerende toekomst: een stip op de horizon voor onze gemeente en voor onze vrijetijdseconomie.

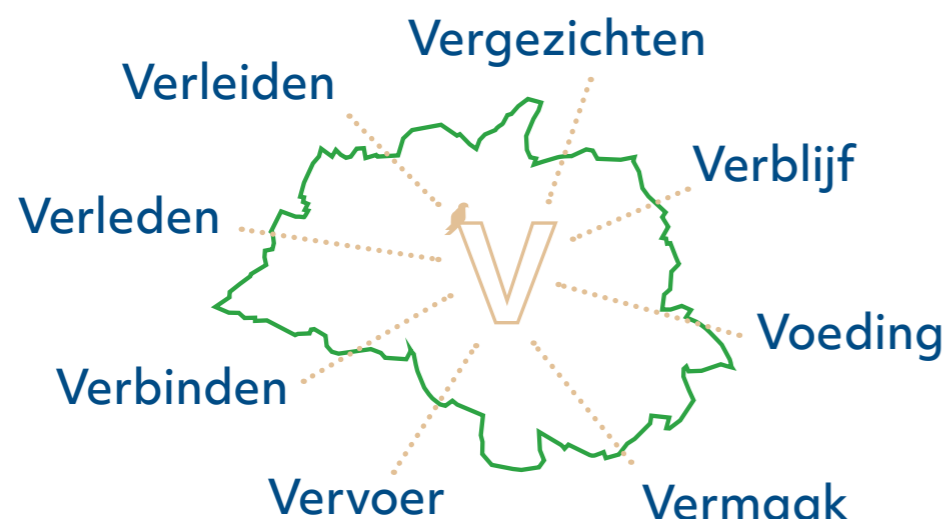

1.1 WAT IS VRIJETIJDSECONOMIE?

Vrijetijdseconomie, ook wel de gastvrijheidseconomie, is het geheel aan (dag)recreatie en verblijfstoerisme en alle voorzieningen die daaraan gekoppeld zijn. In Valkenburg aan de Geul is dit niet enkel de (inter)nationale gast die hier recreëert en (toeristisch) overnacht, maar ook recreatie van de Valkenburger en (Zuid-)Limburger zelf. Zij ondernemen vrijetijdsactiviteiten buitenshuis, zoals een bezoek aan een restaurant of café, een bezoek aan een evenement of museum en buitenrecreatie zoals wandelen, fietsen en winkelen.

Vrijetijdseconomie raakt uiteenlopende sectoren en beleidsterreinen. Daarom kijken we in deze visie breder dan alleen toerisme, recreatie en economie. Ook klimaat, natuur en landschap, mobiliteit, cultuur, erfgoed en sociale thema's zijn onlosmakelijk verbonden met het domein vrije tijd¹. Sterker nog, een aantrekkelijke vakantiebestemming bestaat uit een aantal basisvoorwaarden. Zonder deze voorwaarden kan een bestemming überhaupt niet bestaan: overnachtingsmogelijkheden, eet- en drinkgelegenheden, recreatieaanbod, fysieke bereikbaarheid, een fraaie omgeving, vindbaarheid en ook primaire voorwaarden zoals het natuur- en cultuurlandschap.

In Valkenburg aan de Geul drukken we dit ook wel uit als de 'V's van Vrijetijdseconomie': Vergezichten, Verblijf, Voeding, Vermaak, Vervoer, Verbinden, Verleiden en Verleden. De V van verduurzaming loopt als rode draad door het geheel (denk hierbij aan onder andere circulariteit, de energietransitie, klimaatadaptatie maar ook economische en sociaal-culturele zekerheid). Deze onderdelen zijn met elkaar verbonden, afhankelijk van elkaar en bij voorkeur in balans. Wanneer een bestemming bijvoorbeeld een grote aantrekkingskracht heeft, maar er zijn (te) weinig overnachtingsmogelijkheden of de bereikbaarheid is slecht, functioneert het geheel niet.

● Vergezichten²

een mooi landschap, beleefbaar landschap en beleefbare natuur, een mooie stadskern en landelijke dorpen. Eén van de hoofdtrekken voor een bezoek aan Zuid-Limburg. Ook het beleefbaar cultuurhistorisch erfgoed en het ondergrondse landschap dragen daar aan bij.

● Vervoer³

een (toeristische) bestemming en mooie plekken moeten uiteraard goed bereikbaar zijn om bezocht te kunnen worden. Denk hierbij aan verbindingen met het openbaar vervoer, parkeerplaatsen en recreatieve wandel- en fietsroutestructuren.

● Verblijf⁴

bezoekers moeten de mogelijkheid hebben om comfortabel en fijn te kunnen verblijven, bijvoorbeeld bij hotels, campings, vakantieparken en B&B's.

● Vermaak⁵

om bezoekers te trekken, (langer) vast te houden op de bestemming en terug te laten komen, is vermaak nodig. Denk hierbij aan evenementen, (dag-)attracties, speelvoorzieningen, musea, detailhandel, horeca en goede recreatieve voorzieningen in de natuur (zoals wandel- en fietsroutes, rust- en stiltere recreatie).

● Verleiden⁶

bezoekers worden aangetrokken en verleid om op bezoek te komen. Dat 'verleiden' gebeurt via productontwikkeling, branding, promotie, bestemming- en citymarketing en bestemmingmanagement. Dit speelt tevens in op een betere spreiding naar rustige periodes of doordeweeks. Maar ook verleiden om langer te blijven of terug te komen en te verrassen/verwonderen. Ook evenementen kunnen een grote promotionele rol hebben.

● Verbinden⁷

om een evenwichtige bestemming te creëren, zijn verbindingen essentieel. Onder andere verbinding tussen en met inwoners, ondernemers, brancheorganisaties, collectieven, de gemeente en de regiogemeenten en provincie, maar ook met onderwijsinstellingen en andere sectoren. Daarnaast wordt ook gekeken naar het verbinden van functies die elkaar kunnen versterken (blurring).

● Verleden

het verleden draagt bij aan het heden en de toekomst. Denk hierbij aan het cultuurhistorisch erfgoed en lokale tradities die men vanuit het verleden heeft meegenomen.

● Voeding

naast vermaak en verblijf, moet ook voldoende gastronomisch (bij voorkeur onderscheidend) aanbod beschikbaar zijn. Bij voorkeur uniek voor de regio, gebruik makend van (duurzame) streekproducten. Dit om de lokale ondernemers meer met elkaar te laten samenwerken en aan de andere kant bezoekers Zuid-Limburg te laten ervaren via hun smaak-, geur- en kleurzintuigen.

Anno 2022-2024 is de impact van de vrijetijdseconomie op de Valkenburgse economie en maatschappij groot:

Gemeente Valkenburg aan de Geul telt 16.423 vaste inwoners, 1,3 miljoen toeristische overnachtingen en bijna 3 miljoen dagtoeristen in één jaar. De pieken doen zich vooral voor tijdens vakanties (voorjaars-, zomervakantie) en tijdens Kerststad (medio november tot eind december).

3 MILJOEN DAGTOERISTEN

Verblijfstoerisme heeft een economische betekenis van € 140 miljoen / jaar
Dagtoerisme heeft een economische betekenis van minimaal € 90 miljoen / jaar

10.900 BEDDEN

Valkenburg aan de Geul telt ruim 10.900 bedden bij de recreatieve logiesaccommodaties (bijvoorbeeld hotels, campings, b&b's), waarvan het grootste deel zich in en rond het centrum van Valkenburg bevindt. Daarnaast telt Valkenburg aan de Geul in 2022 ook 120 woningen die (deels) via platforms zoals Airbnb toeristisch verhuurd worden.

De meeste bezoekers van Valkenburg aan de Geul bevinden zich in de leefstijl categorieën verbindings-, harmonie- en rustzoekers.

6.300 ARBEIDSPLAATSEN

Zo'n 6.300 arbeidsplaatsen, waarvan ruim 2.800 direct gelinkt aan horeca, detailhandel, sport, cultuur en recreatie.

140 MILJOEN PER JAAR

63% STEUNT TOERISME

Minimaal 63% van de inwoners steunt toerisme en meer dan 75% vindt dat Valkenburg aan de Geul een toeristische bestemming moet blijven. Met name het hoge voorzieningenniveau dankzij de vrijetijdseconomie wordt als zeer positief beoordeeld. Een kleine meerderheid, 55% van de inwoners, zegt dat de voordelen van toerisme in Valkenburg aan de Geul zwaarder wegen dan de nadelen. Inwoners zien echter ook de keerzijde: respectievelijk geeft 90% en 77% van de inwoners aan dat de vrijetijdseconomie leidt tot meer verkeersproblematieken en meer zwerfafval.

1.2 VRIJETIJDSECONOMIE IN VALKENBURG AAN DE GEUL VAN 1885 TOT EN MET 2024

“Vanaf de ontdekking van Valkenburg als idyllisch kuuroord (met daaraan gekoppeld de opening van de eerste VVV in heel Nederland eind negentiende eeuw) tot en met de opkomst van het massatoerisme heeft het vestingstadje een grote ontwikkeling doorgemaakt. Uitwassen als de verloederding van de publieke ruimte, een lawaaiig centrum en een te hoge recreatiedruk noopten in de jaren '80 tot herbezinning. Met de opening van het wellnesscenter Thermae 2000 en het stimuleren van het wandel- en fietstoerisme maakte de gemeente in de jaren '90 een behoorlijke kwaliteitsslag.”⁸

Hans Hoenjet (Expertsessie Verleden), 2023

Halverwege de 19e eeuw kreeg Valkenburg, met de aanleg van de spoorlijn Maastricht-Aachen (de Heuvellandlijn), een halte op de eerste internationale treinverbinding. Valkenburg aan de Geul werd opeens voor 'het grote publiek' goed bereikbaar waardoor het toerisme op gang kwam. Hier ontstond het toerisme voor Valkenburg aan de Geul en was daarin een voorloper op gebied van vrijetijdseconomie.

De geschiedenis bevestigt de innovatiekracht van Valkenburg aan de Geul. Valkenburg aan de Geul gaat in de jaren '80 van massatoerisme naar meer kwaliteitstoerisme. Een aantal decennia later, in 2024, zit gastvrijheid en toerisme nog steeds verankerd in het Valkenburgse DNA. De vrijetijdseconomie in Valkenburg aan de Geul zorgt al bijna 140 jaar voor inkomsten, werkgelegenheid en een hoog voorzieningenniveau. Maar dat is niet vanzelfsprekend. Diverse onderzoeken laten zien dat de vrijetijdseconomie in 2024 kwetsbaar en deels verouderd is en de leefbaarheid door bezoekersdrukke op piekmomenten soms negatief beïnvloed wordt.

1.3 WAAROM EEN VISIE OP VRIJETIJDSECONOMIE?

Vrijtijdseconomie in Valkenburg aan de Geul staat in 2024 op een kantelpunt: aan het eind van een productlevenscyclus van toerisme en recreatie zoals we deze al jaren kennen. De wereld verandert snel en toerisme en recreatie veranderen mee. Dat vraagt om een andere blik op vrijetijdseconomie, waarbij het niet dient als doel, maar als middel om brede welvaart te creëren.

POSITIEVE EN NEGATIEVE IMPACT OP DE LEEFBAARHEID

Op basis van het bewonersonderzoek (enquête) van januari 2023, aangevuld met data, is een brede analyse gemaakt van de toeristisch-recreatieve draagkracht van Valkenburg aan de Geul. Het draagkrachtonderzoek (2023/2024) laat zien dat inwoners zowel positieve als negatieve effecten van de vrijetijdseconomie op de leefomgeving ervaren. Valkenburgers dragen de vrijetijdseconomie nog steeds een warm hart toe. Er is veel steun voor toerisme en recreatie. Toch ervaart een meerderheid het soms als "te druk". Dat sentiment geldt voor inwoners in de hele gemeente.

Zij storen zich aan de drukte in het verkeer, de daarmee gepaard gaande verkeershinder en het zwerfafval op straat. Per saldo zien we dat de positieve en de negatieve effecten elkaar opheffen, waardoor een neutrale 'score' op leefbaarheid ontstaat. De leefbaarheid is hiermee niet onder de maat of juist heel hoog. Het risico bestaat dat het toevoegen van enkel méér (zonder dat het positief effect meebrengt), leidt tot meer inwoners die het 'te druk' vinden. Het is dus zaak om duidelijke keuzes te maken: welke ontwikkelingen hebben meerwaarde voor zowel economie als mens en milieu.²⁰

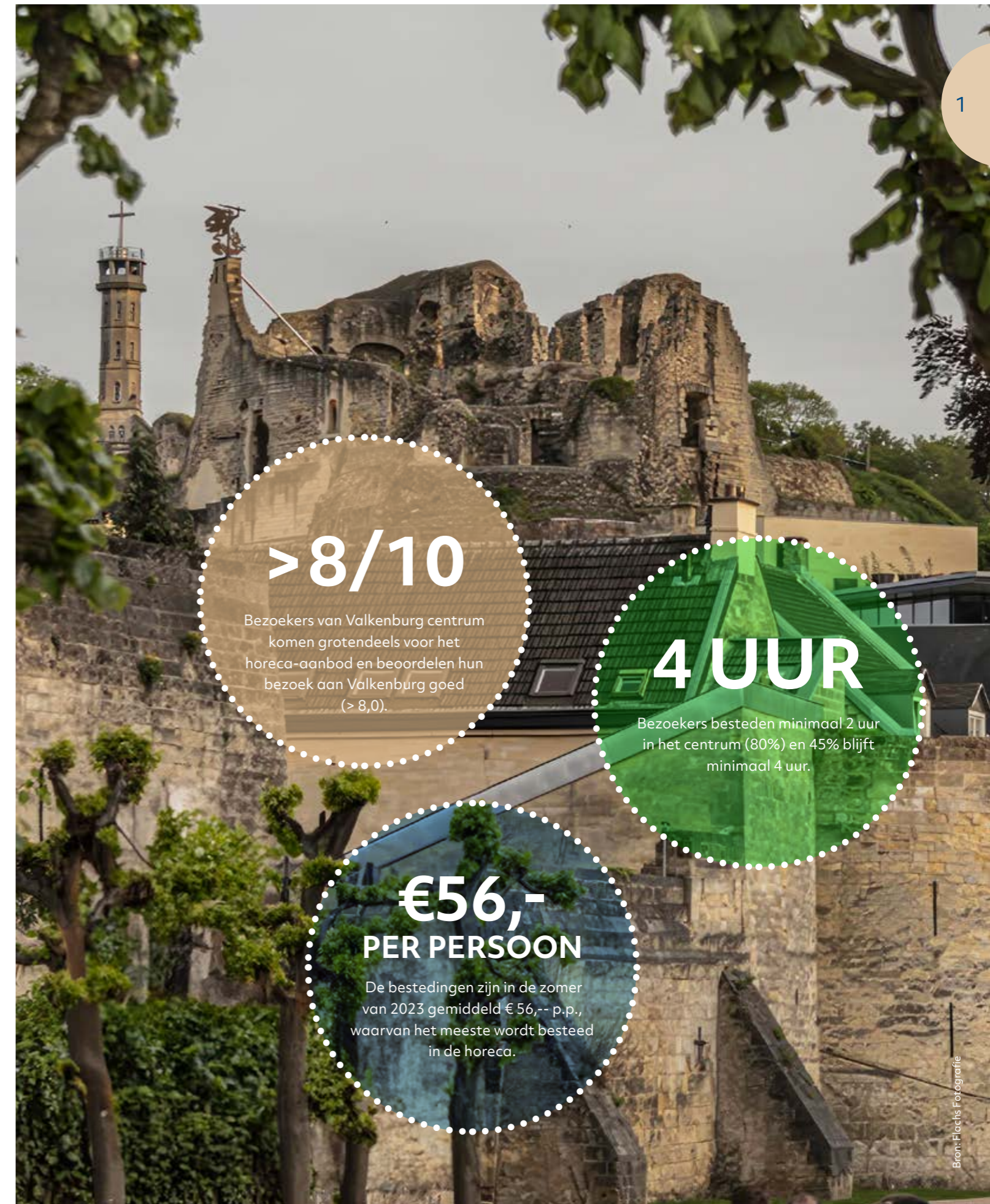
HET VRIJETIJDsaanbod IS DEELS VEROUDERD EN KWETSBAAR

Het economische effect van de vrijetijdsector op Valkenburg aan de Geul is onderzocht aan de hand van onder andere een bezoekersonderzoek in de zomer van 2023 en bezoekersstellingen uit 2022. Hiermee is een goed beeld ontstaan van de huidige bezoekers (en hun gedrag) en het aanbod. Veel, voornamelijk

Nederlandse gasten, bezoeken Valkenburg aan de Geul vanwege haar unieke landschap en de prachtige vergezichten in het Zuid-Limburgse Heuvelland. Het dagrecreatieve aanbod is niet het primaire motief voor bezoekers. De groeves, Romeinse Katakomben, Holland Casino, Thermae 2000, grote evenementen als Kerststad Valkenburg en de Amstel Gold Race zijn hier uitzonderingen op. Zowel het dagrecreatieve aanbod als het overnachtingaanbod wordt gemiddeld beoordeeld als minder vitaal.

Bezoekers van Valkenburg centrum komen grotendeels voor het horeca-aanbod en beoordelen hun bezoek aan Valkenburg goed (> 8,0). Ze besteden minimaal 2 uur in het centrum (80%) en 45% blijft minimaal 4 uur. De bestedingen zijn in de zomer van 2023 gemiddeld € 56,- p.p., waarvan het meeste wordt besteed in de horeca. Vrijwel al het bezoek aan de horeca bezoekt ook de retail en andersom (een duidelijke twee-eenheid). Het huidige vrijetijdsaanbod van Valkenburg aan de Geul sluit nog redelijk aan bij de huidige bezoekers (in 2023/2024), maar bevindt zich kwalitatief grotendeels aan het eind van de productlevenscyclus (verouderd aanbod, verouderd publiek).

Zo voeren veel bedrijven in de sector (vooral hotels) een stevige prijsconcurrentie als gevolg van het omvangrijke en sterk vergelijkbaar, monofunctioneel aanbod. De gemeente verliest daarmee marktaansluiting, wat de kwetsbaarheid van het hele vrijetijdsaanbod vergroot. Dit vraagt om innovatie en verandering²¹.

>8/10

Bezoekers van Valkenburg centrum komen grotendeels voor het horeca-aanbod en beoordelen hun bezoek aan Valkenburg goed (> 8,0).

4 UUR

Bezoekers besteden minimaal 2 uur in het centrum (80%) en 45% blijft minimaal 4 uur.

€56,-
PER PERSOON

De bestedingen zijn in de zomer van 2023 gemiddeld € 56,- p.p., waarvan het meeste wordt besteed in de horeca.

TOERISME EN RECREATIE IN EEN SNEL VERANDERENDE WERELD

Valkenburg aan de Geul is in transitie en zal in ruimtelijk opzicht de komende jaren veranderen door diverse opgaven. Denk hierbij onder andere aan de woningbehoefte, het terugdringen van stikstofuitstoot, natuurbehoud en herstel van biodiversiteit, waterberging, de transformatie van de landbouw, de energietransitie, klimaatadaptatie en de overstap naar een circulaire economie. Deze opgaven en hoe Valkenburg aan de Geul daar invulling aan gaat geven is verankerd in de Omgevingsvisie Valkenburg aan de Geul 2050. Dit leidt tot ruimteclaims, hetgeen effect heeft op de vrijetijdseconomie. Hierbij hoeft niet alleen gedacht te worden aan uitdagingen, maar ook in kansen.

Landelijk verandert het maatschappelijk bewustzijn ten aanzien van toerisme en recreatie ook. We zien dat tijdens en na de coronapandemie Nederlanders het eigen land weer herontdekt hebben, de behoefte aan (buiten)recreatie is toegenomen en de kwaliteitseisen van de huidige bezoekers zijn toegenomen. Door de verwachte bevolkingsgroei (20 miljoen Nederlanders in 2050) zal de behoefte aan diverse recreatiemogelijkheden (van actieve recreatie tot rust en ruimte) bij de lokale en regionale inwoners de komende jaren alleen maar toenemen.²² De bevolkingsamenstelling wijzigt ook. Vooral in Valkenburg aan de Geul zien we de komende jaren meer vergrijzing, afname van jonge inwoners en daarmee een afname in de beroepsbevolking.²³ Vanuit de Omgevingsvisie Valkenburg aan de Geul wordt daarom ingezet op een meer gebalanceerde bevolkingsamenstelling.

Ook de bredere toeristische vraag zal toenemen. Het NBTC schat dat landelijk het aantal verblijfsbezoekers uit het buitenland zal groeien met 61% van 18 miljoen in 2017 naar 29 miljoen in 2030²⁴ en het aantal verblijfsbezoekers uit eigen land zal groeien met 27% van 24,3 miljoen in 2017 naar 30,9 miljoen in 2030. Omdat toerisme de neiging heeft om het meest te groeien op plekken waar al aanbod en voorzieningen zijn, kan op bestaande toeristische plekken zoals Valkenburg aan de Geul een grotere bezoekersdruk ontstaan. Om negatieve impact van een groter wordende bezoekersdruk te voorkomen, moeten keuzes worden gemaakt.

AANSLUITEN BIJ ONZE REGIOVISIE EN UITGANGSPUNTEN GREEN DESTINATIONS

In 2019 is de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 vormgegeven, waarin de uitgangspunten van GREEN DESTINATIONS zijn verwerkt.²⁵ Dit is de toeristisch-recreatieve visie voor de regio Zuid-Limburg. Valkenburg aan de Geul sluit zich aan bij deze uitgangspunten én de belangrijke basis die de regiovisie stelt. Toerisme en recreatie gaat immers verder dan gemeentegrenzen: we zijn samen verantwoordelijk voor een kwalitatieve toekomstbestendige bestemming. Valkenburg aan de Geul vervult namelijk een belangrijke rol binnen Zuid-Limburg op gebied van vrijetijdseconomie (onder andere door het grote overnachtingenaanbod) en is anderzijds ook afhankelijk van ontwikkelingen in de regio. Toch kent Valkenburg aan de Geul een uniek profiel en uitdagingen. Daarom is er behoefte aan een Valkenburgse stip op de horizon, die een nadere lokale invulling geeft aan de regiovisie.

Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 (2019) (samengevat)

In 2030 draagt toerisme en recreatie in Zuid-Limburg bij aan duurzame economische structuurversterking van de regio, waarbij kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat, landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken en de vrijetijdsector bijdraagt aan het ontwikkelen van natuur en landschap én zowel inwoners als bezoekers heel Zuid-Limburg kunnen beleven.

1.4 HOE IS DEZE VISIE TOT STAND GEKOMEN?

De Visie Vrijetijdseconomie Valkenburg aan de Geul 2035 is in nauwe samenwerking met veel belanghebbenden en experts van binnen en buiten Valkenburg aan de Geul opgesteld. Een intensief en zorgvuldig doorlopen proces waaraan veel ondernemers, brancheorganisaties, experts,

inwoners en beleidsmakers hebben meegewerkt. Samen zijn we op zoek gegaan naar de juiste ingrediënten voor de toekomst van de vrijetijdseconomie. Als in deze visie gesproken wordt vanuit de 'we'- vorm, wordt dit brede gremium aangehaald.

- Door middel van een uitgebreide online vragenlijst in januari 2023 hebben ruim 450 inwoners hun mening gegeven over toerisme en recreatie.
- In juli, augustus en december 2023 zijn ruim 700 bezoekers bevestigd.
- In de zomer van 2023 zijn expertsessies georganiseerd. Allen met een eigen thema en een eigen inhoudelijke thematrekker gebaseerd op de V's van vrijetijdseconomie.
- Ook met de gemeenteraadsleden en collegeleden van de gemeente Valkenburg aan de Geul zijn expert- en diverse informatiesessies gehouden.
- Bovenstaande stappen zijn aangevuld met het verzamelen, inkopen en analyseren van data. Want dat ontbrak nog: goede datasets. Onder andere bezoekersdata (RESONO telefoondata) werden ingekocht, evenals data over toeristische woningverhuur (AIRDNA) en informatie over de economische impact van toerisme (o.a. LISA data en Graydon data).
- Met de opgehaalde antwoorden uit de vragenlijsten en de datasets zijn twee uitgebreide analyses opgesteld: één economische analyse van de vrijetijdseconomie in Valkenburg aan de Geul, opgesteld door Bureau Ginder. En een uitgebreid draagkrachtonderzoek, opgesteld door Bureau Buiten.
- Er zijn diverse interviews gehouden en gesprekken geweest met beleidsmakers, onderwijsinstellingen (o.a. de BUAS) en andere toeristische gemeenten (o.a. Zeeland en Zandvoort).
- Er is, op basis van eerdere onderzoeken, een SWOT-analyse opgesteld. Er is door afstudeerders van de Hoge Hotelschool (Zuyd Hogeschool) een advies voor het aanpakken van overlastpunten benoemd in de resultaten van de bewonersenquête en Companen B.V. heeft onderzoek gedaan naar de impact van toeristische verhuur van woningen. Binnen de regio Zuid-Limburg is onderzoek gedaan naar de vitaliteit van vakantieparken en campings (door Leisurebrains). Op basis van alle informatie en onderzoeksresultaten is eind 2023/begin 2024 dit visiedocument opgesteld en getoetst door meerdere partijen, waaronder Koninklijke Horeca Nederland afdeling Valkenburg (hierna: KHN Valkenburg), de Bedrijveninvesteringszone Valkenburg (hierna: BIZ Valkenburg), de Nederlandse brancheorganisatie voor recreatiebedrijven (hierna: HISWA RECRON), de destiniatiemanagementorganisatie (hierna: DMO) Visit Zuid-Limburg, de Breda University of Applied Sciences (hierna: BUAS) en de thematrekkers en deelnemers van de expertsessies.
- Hier stopt het niet. In deze visie wordt ook een doorkijk gemaakt met randvoorwaarden voor uitvoering. Deze visie vormt het startpunt voor een uitvoeringsprogramma met daarin acties, initiatieven en samenwerkingsverbanden, afgestemd op de ambities van het Valkenburgse toekomstbeeld rondom vrijetijdseconomie.

1.5 HOE IS DIT VISIEDOCUMENT OPGEBOUWD?

HOOFDSTUK 2

In dit hoofdstuk (volgende pagina) introduceren we direct de Visie Vrijetijdseconomie 2035 Valkenburg aan de Geul.

HOOFDSTUK 3

Om het toekomstbeeld te realiseren worden vijf hoofdthema's nader toegelicht en onderbouwd met 21 ambities. In dit hoofdstuk wordt ook verwezen naar de verschillende V's zoals uitgelegd in paragraaf 1.1 'Wat is vrijetijdseconomie?.'

HOOFDSTUK 4

In hoofdstuk 4 wordt een ruimtelijke vertaling gemaakt van de ambities (waar zien we wat landen?), die in lijn is met de Omgevingsvisie Valkenburg aan de Geul. In hoofdstuk 5 worden randvoorwaarden voor een goede uitvoering (van deze visie) benoemd.

HOOFDSTUK 5

In dit hoofdstuk worden randvoorwaarden voor een goede uitvoering (van deze visie) benoemd.

BIJLAGES

In de bijlage zijn de belangrijkste definities en bronnen opgenomen. Verder wordt in de tekst ook verwezen naar een aantal (belangrijke) losse verslagen en rapportages van de onderzoeken behorende bij deze visie. Bij deze visie hoort ook een uitvoeringsprogramma met financieel kader. Dit document wordt ook als losse bijlage toegevoegd.

2. VISIE
VRIJETIJDSECONOMIE 2035
VALKENBURG AAN DE GEUL

2.1 WE ZIJN ONDERSTEBOVEN VAN VALKENBURG AAN DE GEUL

Valkenburg aan de Geul is in 2035 het bruisende toeristische hart van Zuid-Limburg. De florerende vrijetijdseconomie legt een belangrijke basis voor een welvend en karaktervol Valkenburg aan de Geul waar het prettig verblijven, recreëren, ondernemen, werken én wonen is. In 2035 hebben we gemeentebreed een optimale balans tussen een sterke economie en een aangename leefomgeving en een gezond en uniek landschap met hoge natuurwaarden. Valkenburg aan de Geul is in 2035 een plek:

- waar de vrijetijdseconomie nog steeds de grootste en belangrijkste economische sector is;
- waar inwoners, ondernemers en bezoekers de voordelen van toerisme en recreatie ervaren;
- waar inwoners de vrijetijdseconomie een warm hart toedragen;
- met een hoog voorzieningenniveau en een aantrekkelijke, schone en veilige openbare ruimte;
- met een divers en kwalitatief hoogwaardig vrijetijdsaanbod, waaronder (dag)recreatie, verblijfsmogelijkheden en evenementen;
- die duurzaam bereikbaar is en waar verkeersstromen goed zijn georganiseerd;
- waar bezoekers en inwoners het hele jaar door gastvrij worden ontvangen;
- met een gezond ondernemersklimaat dat kwalitatieve groeikansen biedt voor ondernemers;
- waar bezoekers, jong én oud, het hele jaar door verwonderd raken door het Valkenburgse DNA met haar unieke omgevingskwaliteiten. Want juist dat maakt de gemeente bijzonder en aantrekkelijk. De groeves (landschap ondergronds), de natuur en de middeleeuwse mergelstad (landschap bovengronds) zijn de grootste trekkeren en vormen samen het decor waarop culturele en sportieve activiteiten en iconische evenementen plaatsvinden;
- met een mooie mix tussen het bruisende en levendige centrum van de middeleeuwse mergelstad Valkenburg, het hoogwaardige beleefbare landschap en natuur met haar Geul, mergelgroeves en -wanden en de gezellige dorpskernen met cultuurhistorisch erfgoed.

2.2 STRATEGISCHE KEUZES

Om bovenstaande visie in 2035 te bereiken en daarmee een nieuwe impuls te geven aan een toekomstbestendige vrijetijdseconomie die waarde toevoegt aan Valkenburg aan de Geul als prettige leef- en verblijfsomgeving, moeten we keuzes maken – keuzes die aansluiten bij de uitgangspunten van green destinations²⁶:

- Kiezen om bezoekersaantallen enkel beperkt te laten groeien: de juiste bezoeker op de juiste plek op het juiste moment. daarvoor bewaken we onder andere de draagkracht van een kern of natuurgebied om balans te behouden en zetten we naast bestemmingsmarketing ook in op bestemmingsmanagement (onder andere sturen van bezoekersstromen).
- Inwoners, ondernemers en andere stakeholders betrekken bij de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. goede communicatie en stevige samenwerking is nodig om samen te werken aan een florierende vrijetijdseconomie om Valkenburg aan de Geul (en de regio zuid-limburg) aantrekkelijk, aangenaam, gastvrij en toekomstbestendig te maken én houden.
- Kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit, van enkel méér naar beter. daarbij zetten we in op transformatie van verouderd vrijetijdsaanbod, bieden we ruimte aan vernieuwende en unieke concepten en kwalitatieve ontwikkelingen en zetten we in op een aantrekkelijke jaarrond evenementenkalender.
- Inzetten op het behouden, versterken en beleefbaar maken van het unieke hoogwaardige landschap én het valkenburgse cultuurhistorisch erfgoed.
- In productontwikkeling en promotie uitgaan van ons eigen dna met onze unieke omgevingskwaliteiten: ondersteboven van Valkenburg aan de Geul.
- Het kwalitatief versterken van de openbare ruimte en verbeteren van de bereikbaarheid en verkeersstromen, waarvoor we kiezen voor minder autoverkeer in en rondom het centrum en beter faciliteren van wandel- en fietsmogelijkheden.
- Investeren in beleidsontwikkeling, projecten, onderzoeken en innovaties om de vrijetijdseconomie toekomstbestendig te maken.

3. VISIE VTE AMBITIES

VISIE VTE AMBITIES

De visie en bijbehorende strategische keuzes vormen samen het startpunt voor acties, initiatieven en samenwerkingsverbanden. Daarom werken we vanaf 2024 samen aan de hand van 5 hoofdthema's met bijbehorende ambities.

Deze ambities, 21 stuks, vormen de bouwstenen voor het realiseren van de Visie Vrijtijdseconomie 2035 Valkenburg aan de Geul. Stuk voor stuk dragen ze bij aan het gewenste toekomstbeeld.

5
HOOFD-
THEMA'S

21 AMBITIES

3.1 HOOFDTHEMA: BALANS TUSSEN ECONOMIE, MENS EN MILIEU

Dit thema behandelt de V van Verbinden, maar ook de V van verleden, vermaak, verblijf en vergezichten.

Vrijtijdseconomie draagt bij aan brede welvaart en een aangename leefomgeving in Valkenburg aan de Geul

In 2035 is Valkenburg aan de Geul een welvarende en levendige gemeente, mede dankzij de vrijetijdseconomie. Bezoekers zijn nog steeds welkom in Valkenburg aan de Geul. De Valkenburgers, inwoners en ondernemers, dragen de vrijetijdseconomie nog steeds een warm hart toe en delen graag al het moois dat de gemeente en de omgeving te bieden hebben. Inwoners, ondernemers en bezoekers profiteren zo veel mogelijk van de voordelen van de vrijetijdseconomie, terwijl lasten zo veel mogelijk worden geminimaliseerd. Vrijtijdseconomie (en de groei daarvan) is daarmee geen doel op zich, maar eerder een middel om bij te dragen aan brede welvaart. Het draagt bij aan onder andere het in stand houden van cultureel erfgoed, winkels en supermarkten maar ook de identiteit van Valkenburg aan de Geul en de regio.

Daarom kiezen we om vanaf 2024 stevig in te zetten op kwaliteit boven kwantiteit (van meer naar beter, zie ook thema kwaliteit), kiezen we ervoor om de pieken in de bezoekersaantallen niet significant te laten stijgen ten opzichte van 2024 en streven we naar een optimale balans tussen economie, mens en milieu op gemeenteniveau.

In een optimale balans tussen economie, mens en milieu zien we een bezoekersdruk die zorgt voor levendigheid en een hoog voorzieningenaanbod, waar de inwoner ook van geniet en waar het landschap niet onder te lijden heeft. De drie onderdelen vullen elkaar goed aan. Maar ze conflicteren ook regelmatig met elkaar, waardoor soms een disbalans kan ontstaan. Een disbalans zou zijn het verzanden in een te hoge bezoekersdruk (enkel economie) of juist het tegenovergestelde:

een natuurgebied dat op slot staat voor alle vormen van recreatie of bezoek (enkel natuur).

Om gemeentebreed een optimale balans te creëren, kiezen we ervoor om op bepaalde locaties concessies te doen in de belangenafweging en één van de drie elementen voorop te stellen. Op sommige plekken geven we expliciet ruimte aan de natuur en op andere plekken kiezen we juist voor economische ontwikkeling. Valkenburg aan de Geul en de regio zijn immers aantrekkelijk mede dankzij het mooie landschap.

Daarom is kiezen voor natuurbehoud en -ontwikkeling ook essentieel voor het vrijetijdproduct (V van vergezichten). Maar om de vrijetijdseconomie toekomst te bieden, moet de vrijetijdsector ook kunnen blijven ontwikkelen en daarvoor (fysieke) ruimte krijgen. Blijven investeren hierin is nodig voor het voortbestaan van de economische structuur om zo ook de leefbaarheid te behouden en versterken.

“Een toekomstvisie voor Valkenburg aan de Geul zal niet enkel antwoord moeten geven op de vraag: ‘hoe verleiden we bezoekers?’, maar ook op de vraag: ‘hoe verleiden we onze ondernemers en onze inwoners?’ teneinde toerisme voor iedereen aantrekkelijk te houden. Wanneer de inwoner floreert, profiteert de bezoeker daar ook van.”²⁷

Elke Dens (Expertsessie Verleiden), 2023

AMBITIES

1. VALKENBURG AAN DE GEUL KIEST VOOR SELECTIEVE GROEI EN BETERE SPREIDING IN BEZOEKERS. DAT MAAKT VALKENBURG AAN DE GEUL HET HELE JAAR AANTREKLIJK EN BELEEFBAAR.

Veel inwoners spreekt het hoge voorzieningenniveau en de levendigheid van de gemeente enorm aan. Dat kan alleen hoog blijven als Valkenburg aan de Geul voldoende bezoekers blijft trekken. Maar er moet geen te hoge bezoekersdruk ontstaan, waardoor het zou kunnen doorslaan in overtoerisme. In Valkenburg aan de Geul zien we tot 2024 grote pieken in bezoekersaantallen tijdens de vakanties, zonnige weekenden en grote evenementen. In andere perioden van het jaar valt de drukte mee.²⁸ Om het risico op overtoerisme te voorkomen, kiezen we ervoor groei in bezoekersaantallen tijdens de pieken (t.o.v. 2023) niet te stimuleren en gaan we meer inzetten op bestemmingsmanagement (zie ambitie 3). Groei in de rustigere perioden is wel mogelijk, vooral als de totaalontwikkeling een kwalitatieve bijdrage levert aan de vrijetijdseconomie.

Dit doen we enerzijds door (verblijfs)bezoekers te verleiden om langer in Valkenburg aan de Geul (en de regio) te blijven én bezoek juist aan te moedigen op rustige momenten zoals door de weeks of in de laagseizoenen. Bijvoorbeeld door de organisatie van een evenement in het vroege voorjaar. Voor doordeweekse dagen is winst te behalen door meer op de zakelijke doelgroep in te zetten. Valkenburg aan de Geul heeft in het verleden al laten zien dat het in een rustige periode nieuwe bezoekersstromen kan aantrekken: KerstStad in november en december. Dit event trekt inmiddels hetzelfde aantal bezoekers als de zomervakantie. We willen uiteraard niet van elke 'rustige' periode een nieuwe piek maken. Deze momenten zijn ook nodig voor ondernemers en inwoners om even tot rust te komen én bijvoorbeeld (in geval van ondernemers) onderhoud te plegen of om zelf op vakantie te gaan.

2. INWONERS, ONDERNEMERS, VERENIGINGEN EN ANDERE STAKEHOLDERS ZIJN BETROKKEN BIJ EN PROFITEREN MEE VAN (DE ONTWIKKELING VAN) DE VRIJETIJDSECONOMIE.

Communicatie over vrijetijdseconomie is de basis voor betrokkenheid. Het zichtbaar maken van en communiceren over de positieve waarde toerisme en recreatie (onder andere bijdrage aan voorzieningenniveau en brede welvaart) is belangrijk voor draagvlak. Toch moet ook gecommuniceerd worden over de minder leuke zaken: we kunnen namelijk lang niet alle hinder op drukke dagen voorkomen.

We willen zorgen dat inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden tijdig op de hoogte worden gesteld van mogelijke overlast door drukte en nieuwe ontwikkelingen. Het ervaren van betrokkenheid, balans en druk(te) is echter grotendeels subjectief. Om deze subjectieve parameters tastbaar te maken, helpt het om op reguliere basis met belanghebbenden echt het gesprek aan te gaan over de vrijetijdseconomie én het (inwoners)sentiment rondom toerisme en recreatie periodiek te meten en te documenteren.

Op deze manier kan de gemeente de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie monitoren, de effecten op de leefbaarheid meten, hier beter over communiceren en beleid op aanpassen. Net als bezoekers kunnen inwoners recreëren in Valkenburg aan de Geul. Zij bezoeken een restaurant, café of winkel, wonen een voorstelling bij of wandelen en fietsen door de eigen gemeente. Samen met ondernemers(verenigingen), de gemeente en evenementenorganisatoren wordt gekeken hoe we inwoners beter mee kunnen laten profiteren van ontwikkelingen, (grote) evenementen en faciliteiten.

Bijvoorbeeld door het verenigenleven in te zetten en te betrekken bij evenementen. Naast dat dit de sociale cohesie versterkt, kunnen de verenigingen op deze manier ook geld verdienen voor de kas. Voor 2024 gebeurde dit al bij grote evenementen zoals de Amstel Gold Race en de Wandel4Daagse. Inwoners mogen ook binnen (de gestelde) kaders²⁹ zelf verdienen aan de toeristisch-recreatieve sector, bijvoorbeeld met een B&B.

3. STUREN VAN BEZOEKERS(STROMEN) DRAAGT BIJ AAN EEN PRETTIGE (LEEF) OMGEVING EN OPENBARE RUIMTE.

Effectieve marketing en promotie is belangrijk bij het sturen van bezoekers(stromen). Effectief bezoekersmanagement, een vorm van gedragsbeïnvloeding, en het periodiek meten van bezoekers(stromen) helpen daar ook aanzienlijk bij. Bezoekers en inwoners worden bij voorkeur ontvangen op én begeleid naar schone, veilige, overzichtelijke en gebruiksvriendelijke locaties en krijgen de juiste informatie. Dat geeft een gevoel van gastvrijheid en vermindert (verkeers)hinder. Het NBTC (Nederlands Bureau Toerisme en Congressen) heeft algemene handvatten opgesteld voor effectief bezoekersmanagement: onder andere het slim, overzichtelijk en herkenbaar inrichten van de openbare ruimte (o.a. voetgangervriendelijke centra, ontwikkeling van mobiliteitshubs, creëren van (beveiligde) fietsenparkings en het organiseren van goede informatievoorziening. Een goede informatievoorziening geeft informatie over de plek zelf, maar ook over praktische zaken zoals beschikbare parkeerplekken, gebruik van openbaar vervoer en heldere openingstijden. In de hoofdthema's DNA en Mobiliteit worden deze punten nader toegelicht.

4. VALKENBURG AAN DE GEUL MAAKT PER DEELGEBIED RUIMTELIJKE KEUZES OP GEBIED VAN VRIJETIJDSECONOMIE.

Ruimtelijke ontwikkelingen op gebied van vrijetijdseconomie dienen bij te dragen aan versterking van de brede vrijetijdseconomie en aan te sluiten bij het DNA van Valkenburg aan de Geul. Maar elk deelgebied in Valkenburg aan de Geul heeft eigen (ruimtelijke) kenmerken, kwaliteiten en uitdagingen (zie Ruimtelijke vertaling op pagina 62, Omgevingsvisie Valkenburg aan de Geul 2050 en het Groenbeleidsplan Valkenburg aan de Geul). Daarom worden er per deelgebied keuzes gemaakt. Grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen voorzien we vooral in (de buurt van) het centrum en randen van de kernen. Zo behouden we bij voorkeur hotels in en rond het centrum van Valkenburg en de vakantieparken en campings aan de randen van de kernen. Wat wij beschouwen als grootschalig of kleinschalig is afhankelijk van de soort en de omvang van de ontwikkeling én de draagkracht van de desbetreffende omgeving. Het draagkrachtonderzoek³⁰ laat zien dat het centrum en het gebied daaromheen een hogere toeristisch-recreatieve druk aan kan dan de omliggende kernen, zonder dat de leefbaarheid daar onder druk komt te staan. Vooral als de mobiliteitsproblemen tijdens drukke dagen (zoals bij grote evenementen) worden aangepakt. De gemeente kiest ervoor om geen grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen toe te voegen in de woonkernen. Dat betekent niet dat daar niets meer mogelijk is. Juist kleinschalige recreatieve en toeristische ontwikkelingen kunnen hier bijdragen aan de leefbaarheid van het dorp of de kern, waardoor de buurtsupermarkt kan blijven bestaan. Denk bij kleinschalige ontwikkelingen aan bijvoorbeeld een horecapunt bij een startpunt voor een wandel- of fietstocht of een kamperen-bij-de-boer locatie. Ook wordt

er constructief en toch kritisch meegekeken naar ontwikkelingen binnen andere beleidsvelden, bijvoorbeeld op het gebied van wonen. Wonen in het centrum van Valkenburg is vooral voor mensen die de dynamiek opzoeken, doelgroepen die zichzelf fijn zien wonen in een dynamisch centrum. Denk daarbij bijvoorbeeld aan jongeren. In het detailhandel- en horecadeel van het centrum zien we in de plint (begane grond) een commerciële functie.

5. BIJ GEBIEDSONTWIKKELINGEN EN LANDSCHAPHERONTWIKKELING WORDT GEKEKEN NAAR KOPPELKANSSEN VOOR TOERISME EN RECREATIE.

Anno 2024 is het hele landschap (centrum, kernen, buitengebied en natuur) in transitie en gaat ruimtelijk veel veranderen. Er liggen diverse opgaven op het gebied van onder andere woningbouw, terugdringen van stikstof uitstoot, natuurherstel /-ontwikkelingen behoud van biodiversiteit, landbouw, energietransitie en klimaatadaptatie. Deze leiden allemaal tot ruimteclaims en ruimtebeslag. Voor toerisme en recreatie zijn er veel koppelkansen, die wij als gemeente graag benutten. Denk hierbij aan het creëren van recreatieruimte voor inwoners bij een woningbouwopgave, het realiseren van een nieuwe fietsroute in een gebiedsontwikkeling of het toestaan van horeca om meer beweging te creëren in een nieuw te ontwikkelen gebied. Op deze manier kan een impuls worden gegeven aan een ontwikkeling omdat er ook economisch van wordt geprofiteerd. Belangrijk hierbij is om vrijetijdseconomie structureel te integreren in diverse beleidsprogramma's binnen het ruimtelijke domein.

3.2 HOOFDTHEMA: DNA

Dit thema behandelt de V van Verleiden, maar ook de V van verbinden, verleden, vermaak, verblijf, voedsel en vergezichten.

ONDERSTEBOVEN VAN VALKENBURG AAN DE GEUL

Valkenburg aan de Geul gaat van enkel bestemmingsmarketing gericht op 'Veelzijdig Valkenburg' in 2023 toewerken naar bestemmingsmarketing gericht op het unieke DNA van Valkenburg aan de Geul én bestemmingsmanagement in 2035. Dat betekent niet dat Valkenburg aan de Geul niet (meer) veelzijdig is. Zoals bij hoofdthema Kwaliteit beschreven, werken we richting 2035 toe naar juist meer diversiteit in het vrijetijdsaanbod en -activiteiten, gekoppeld aan de unieke kwaliteiten per deelgebied. Dat betekent wél dat Valkenburg aan de Geul in haar promotie (marketing), beleid, projecten en (nieuwe) ontwikkelingen op het gebied van vrijetijdseconomie expliciet haar unieke DNA inzet: Ondersteboven van Valkenburg aan de Geul.

De (aantrekkings)kracht van Valkenburg aan de Geul zit namelijk in haar DNA: de unieke combinatie van eigenschappen en omgevingskwaliteiten die Valkenburg aan de Geul onderscheidt van andere gemeenten en bestemmingen:

Valkenburg aan de Geul heeft een uniek landschap dat boven- én ondergronds beleefbaar is. Tussen, in, op en rondom de mergel en langs de Geul (de snelststromende rivier van Nederland) vind je prachtige natuur met haar kenmerkende hoogteverschillen (heuvels en dalen), een bruisende middeleeuwse stadskern met Nederlands enige hoogteburcht, gezellige karakteristieke dorpen en veel historisch cultureel erfgoed. Het rijke verleden (onder andere de prehistorie en haar krijtze, Romeinen, de middeleeuwen en blokbrekers) heeft Valkenburg aan de Geul gemaakt tot wat het nu is én is op veel plaatsen ook nog goed zichtbaar. Met haar centrale ligging in Zuid-Limburg is Valkenburg aan de Geul een ideale

uitvalsbasis om de schoonheid van de regio te ontdekken. Deze omgevingskwaliteiten zijn het decor waarop veel culturele, sportieve en economische activiteiten en evenementen plaatsvinden. De authentieke Valkenburgse cultuur en tradities en de Valkenburgse inwoners en ondernemers die gastvrijheid en ondernemerschap in hun bloed hebben zitten, zorgen er samen voor dat de gemeente een beleefbare en aantrekkelijke plek is. Ook de wielersport in het Valkenburgse landschap is een iconische beleving geworden, onderdeel van de Valkenburgse cultuur. Mede dankzij de Cauberg, die zelfs internationaal bekend is.

In 2035 willen we dit DNA meer inzetten en sterker maken: in 2035 is het in Valkenburg aan de Geul het goed vertoeven. Je ziet, ruikt, voelt, proeft en hoort de authentieke cultuur, gastvrijheid en veelzijdigheid van de gemeente nog beter. Je kunt er genieten in de natuur, waar je al wandelend en fietsend over kwalitatief goede paden op verschillende plekken de mergel aan de oppervlakte ziet komen en diverse (rijks)monumentale gebouwen en eeuwenoude kastelen kunt bewonderen. Van gezellige woonkernen waar je rustig kunt vertoeven, tot een bezoek aan het bruisende horecahart van Valkenburg. In dit hart ontmoet je mensen en kun je de kasteelruïne en de meanderende Geul op diverse plekken goed bewonderen. Hier zijn ook unieke evenementen te beleven, evenementen die het DNA van Valkenburg aan de Geul beleefbaar maken. Denk hierbij aan KerstStad in de groeves, de Valkenburgse Bokkenweken en de Amstel Gold Race.

AMBITIES

6. VALKENBURG AAN DE GEUL GAAT UIT VAN HAAR EIGEN DNA.

“Valkenburg aan de Geul weet werkelijk het onderste boven te halen. Letterlijk, door de hoogteverschillen te benadrukken met vergezichten en attracties en figuurlijk door de interesse in cultuur en geschiedenis zowel bij volwassenen als kinderen op te wekken.”³¹ We zijn ondersteboven van Valkenburg. Om het onderscheidende vermogen van de gemeente te versterken wordt het DNA van Valkenburg aan de Geul als uitgangspunt genomen en als richtlijn gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen en projecten en uiteraard bij promotie. Zij trekt daarmee bezoekers, inwoners en ondernemers die zich verbonden voelen met het Valkenburgse DNA. Valkenburg aan de Geul is zich trots bewust van haar rijke historie en maakt op basis van haar verleden ook haar toekomst. We willen de historie, onze Limburgse cultuur en tradities behouden en nog meer beleefbaar maken. We leggen de verbinding tussen het DNA van Valkenburg aan de Geul en vrijetijdseconomie in een nieuw kunst- en cultuurbeleid, zodat het DNA nog meer beleefbaar wordt voor inwoners en bezoekers. We zetten in op behoud en verbeteren van onze unieke natuurwaarden en het beleefbaar maken van de mergel. Zo kan een Unesco Geopark status interessant zijn voor Valkenburg aan de Geul.

7. VALKENBURG AAN DE GEUL KIEST VOOR BESTEMMINGSMARKETING OP BASIS VAN DNA, AANGEVULD MET BESTEMMINGSMANAGEMENT.

Bezoekers zijn en blijven welkom in Valkenburg aan de Geul. Inwoners en ondernemers delen graag al het moois dat Valkenburg en de omgeving biedt met hen. In 2035 zet de gemeente haar DNA centraal in haar promotie (bestemmingsmarketing), om zo juist bezoekers te trekken die het DNA van Valkenburg aan de Geul waarderen en versterken. Bezoekers die Valkenburg aan de Geul respecteren en zich ook laten verleiden

om op rustigere momenten de gemeente te bezoeken. We zien een mix tussen jong en oud, tussen de harmonie- en rustzoekers en de stijl- en avonturierzoekers³². Dit betekent dat Valkenburg aan de Geul vanaf 2024 meer gaat inzetten op het aantrekken van een aantal specifieke doelgroepen: de jongere stellen en gezinnen én de zakelijk gast, de stijlzoeker en de avonturierzoeker. Valkenburg aan de Geul past hiervoor ook het vrijetijdsaanbod aan. Meer daarover in thema Kwaliteit. Valkenburg aan de Geul gaat vanaf 2024 naast bestemmingsmarketing (promotie, “kom allemaal naar Valkenburg”) ook meer inzetten op bestemmingsmanagement (waaronder onder andere sturen van bezoekersbewegingen naar en binnen Valkenburg aan de Geul). Daarbij is de gemeente zich bewust van de verschillende deelgebieden in Valkenburg aan de Geul³³, elk met eigen DNA kenmerken en het aanbod en bezoekers dat daarbij past. Mogelijk vraagt dat per deelgebied om een andere manier van promotie (hoe presenteren we het gebied aan onze bezoekers), ruimtelijke kijk op toeristisch-recreatieve ontwikkelingen en sturen van bezoekersstromen.

8. VALKENBURG AAN DE GEUL ZET IN OP EEN AANTREKKELIJKE EVENEMENTEN-KALENDER, PASSEND BIJ HET DNA VAN VALKENBURG AAN DE GEUL.

“Valkenburg barst van de evenementen. Vroeg in het jaar trapt het seizoen af met carnaval, waarna kunst-, muziek-, wieler- en wandelevenementen elkaar opvolgen met in oktober jaarmarkt de Bokkémert en de internationale trekpleister Kerststad Valkenburg”.³⁴ Valkenburg aan de Geul kiest voor een divers, hoogwaardig aanbod aan evenementen gedurende het hele jaar, voor zowel onze inwoner, regiobezoeker en toerist. Daarmee kiezen we voor evenementen die bijdragen aan de beleefbaarheid van het Valkenburgse DNA en niet per definitie voor méér evenementen. Zo houdt de gemeente vast aan een aantal unieke en iconische evenementen (zoals de Amstel Gold Race en KerstStad in de groeves), maar

staat ook open voor nieuwe evenementen die aansluiten bij deze visie. Bij het organiseren van evenementen komt veel (en ook steeds meer) kijken. Vooral evenementen met geen of lage entreekosten én grote bezoekersstromen komen onder druk te staan. De gemeente stelt een (nieuw) evenementenbeleid op, waarbinnen de gemeente aangeeft op welke manier kwalitatieve evenementen ondersteunt kunnen worden, om er zo voor te zorgen dat de evenementen die wij koesteren en bij ons DNA passen georganiseerd en ervaren kunnen blijven worden. De gemeente gaat hiervoor onder andere meer doelgericht netwerken en acquisitie voeren en de samenwerking aan met (lokale) ondernemers. Keuzes hieromtrent worden gemaakt in het Evenementenbeleid.

9. VALKENBURG AAN DE GEUL WERKT NAUW SAMEN MET DE REGIO ZUID-LIMBURG.

Valkenburg aan de Geul ligt in het hart van Zuid-Limburg en dat maakt de gemeente (met haar hoge voorzieningenniveau) een perfecte uitvalsbasis voor een bezoek aan al het moois dat Zuid-Limburg te bieden heeft. Dit zorgt ervoor dat bezoekers langer in Valkenburg aan de Geul verblijven. Hierdoor ontstaat een wederzijdse afhankelijkheid tussen Valkenburg aan de Geul en de regio Zuid-Limburg. Het is in ieders belang dat zij elkaar blijven versterken. Vanuit een breed (investerings-)programma werken gemeenten, brancheorganisaties, provincie, DMO (Visit Zuid-Limburg) en andere stakeholders in Zuid-Limburg in 2035 gezamenlijk aan de bestemming Zuid-Limburg (conform Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030) en hebben we belangrijke punten binnen ons beleid op elkaar afgestemd. Gezamenlijke uitdagingen en regio-brede kansen pakken we vanuit de regio op. Denk hierbij aan het verbeteren van de (toeristisch-recreatieve) bereikbaarheid van (en binnen) Zuid-Limburg, het verzamelen van data en inzetten op brede kennisdeling via een dataportaal. Maar ook het verbeteren van de vitaliteit van de verblijfsaccommodaties in heel

Zuid-Limburg. Veel van deze zaken kunnen we enkel samen oppakken, juist omdat ze grensoverschrijdend zijn of een bepaalde slagkracht vragen. Valkenburg aan de Geul trekt daarom graag op met andere gemeenten in de regio. We optimaliseren onze marketingactiviteiten met Zuid-Limburg en zorgen dat de identiteit en het DNA van Valkenburg aan de Geul een belangrijke rol krijgt in het geheel.

3.3 HOOFDTHEMA: KWALITEIT

Dit thema behandelt de V van verleiden, vermaak, verblijf, vergezichten, vervoer en voedsel.

VRIJETIJDECONOMIE DRAAGT BIJ AAN EEN AANTREKKELIJK VALKENBURG AAN DE GEUL

In 2035 is Valkenburg aan de Geul een karaktervolle en levendige plek om te verblijven, recreëren, werken en wonen, mede dankzij de vrijetijdseconomie. De omgevingskwaliteit is hoog, net als de vrijetijdsvoorzieningen. De gemeente heeft een aansprekend en veelzijdig vrijetijdsaanbod, met diverse activiteiten gekoppeld aan de unieke kwaliteiten per deelgebied. En bij voorkeur passend bij het DNA van Valkenburg aan de Geul (zie thema DNA). In 2023/2024 is een deel van het vrijetijdsaanbod verouderd en vaak veel van hetzelfde, ondanks dat de gemeente in 2023/2024 wel gepromoot wordt als 'Veelzijdig'. Dat betekent de nodige acties richting 2035.

Het totale aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen (en -activiteiten) zoals winkels, horeca, (dag)attracties en verblijfsaccommodaties en evenementen in 2035 heeft een grote kwaliteitsslag gemaakt ten opzichte van 2024. Dat betekent dat een deel van het in 2024 aanwezige aanbod (het deel met toekomstperspectief) kwalitatief verbeterd is, en het andere deel (met minder toekomstperspectief, voornamelijk buiten het centrum) getransformeerd is naar andere passende functies. Er is ook nieuw aanbod toegevoegd: vernieuwend en duurzaam, een beleving voor de bezoeker én inwoner van 2035. Denk hierbij aan unieke overnachtingsmogelijkheden en recreatiemogelijkheden passend bij het DNA en de historie van

Valkenburg aan de Geul en de regio Zuid-Limburg. Het totale aanbod binnen de vrijetijdsector is niet méér geworden, maar wel meer divers en eigentijds. Denk daarbij aan meer creativiteit, meer maatwerk, meer beleving, meer gemengde functies. Deze diversiteit maakt de vrijetijdseconomie in Valkenburg aan de Geul meer toekomstbestendig.

Naast het vrijetijdsaanbod (de V van vermaak en verblijf), is de ruimtelijke kwaliteit en beleefbaarheid van de openbare ruimte, natuur en het landschap ook een bepalende factor voor de toeristisch-recreatieve aantrekkelijkheid van een plek. Daarom wordt er richting 2035 geïnvesteerd in een schone en kwalitatieve openbare ruimte, natuurbehoud en -ontwikkeling (conform Groenbeleidsplan), fiets- en wandelpaden en uitstraling daarvan. Er is in 2035 sprake van hoogwaardigere en klimaatbestendige (verblijfs) gebieden doordat er onder andere meer groen aanwezig is, minder (zwerf) afval op straat ligt en op plaatsen waar het kon minder gemotoriseerd verkeeraanwezig is. Specifiek in het centrum van Valkenburg is sterk ingezet op het autovrij maken van het centrum en het creëren van logische, veilige en interessante loop- en fietsroutes van en naar mobiliteitshubs (station, randparkeerplaatsen, deelverkeer). Dit allemaal ten voordele van de verblijfs- en omgevingskwaliteit van inwoner, bezoeker en ondernemer.

KWALITEIT

AMBITIES

10. VALKENBURG AAN DE GEUL Kiest voor een kwaliteitsslag en meer diversiteit en beleving bij bestaande vrijetijdsvoorzieningen: excellent in elk segment.

Bestaande logiesaccommodaties (o.a. hotels, vakantieparken, etc.), (dag)attracties, horeca (o.a. restaurants) en detailhandel maken een flinke kwaliteitsslag, zodat ze beter aansluiten bij de behoefte van de bezoeker en inwoner van 2035. Een kwaliteitsslag maken wil niet zeggen dat het concept exclusiever of duurder moet worden. Enkel met 'high end' winkels en 5* hotels zijn we niet divers. Het gaat juist over vernieuwing, verduurzaming, creëren van diversiteit en aansluiten bij het unieke DNA van Valkenburg aan de Geul om te komen tot een toekomstbestendige vrijetijdssector. Er wordt juist gekozen voor excellent in elk segment: de kwaliteitsslag moet zorgen voor vernieuwing en verduurzaming van het concept, het pand of terrein, het upgraden van de uitstraling in en om de accommodatie of het verbreden en verbeteren van de beleving van de bezoeker. Ongeacht de doelgroep en de prijsklasse. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het samenvoegen van twee hotelkamers tot één grotere kamer zodat deze geschikt is voor een familie of het goed gemotiveerd toestaan van blurring (vermenging van functies) tussen horeca en detailhandel. Bij meer diversiteit denken we bijvoorbeeld aan unieke manieren van overnachten, maar ook juist om bepaalde voorzieningen in stand te behouden omdat deze de afgelopen jaren veel zijn afgenomen in aantallen (zoals reguliere campingplaatsen).

11. VALKENBURG AAN DE GEUL Kiest voor transformatie van verouderde en niet vitale bestaande vrijetijdsvoorzieningen.

Bestaande logiesaccommodaties (o.a. hotels, vakantieparken, etc.), (dag)attracties en horeca met weinig toekomstperspectief kunnen, onder andere afhankelijk van de locatie, in aanmerking komen voor

transformatie naar andere passende functie(s). Door op deze manier verouderd vrijetijdsaanbod weg te nemen, ontstaat uitbreidingsruimte voor andere bestaande en nieuwe ondernemers. Door het inzetten op transformatie kan een bijdrage worden geleverd aan andere landelijke, regionale en lokale opgaven zoals bijvoorbeeld het realiseren van extra woningen. Naast het perspectief van de locatie is ook de behoefte van de ondernemer en de gemeente belangrijk. Zo kiezen we vooral in het centrum van Valkenburg bij voorkeur voor behoud van de toeristisch/recreatieve en economische functies en zijn we zeer restrictief in de transformatie van campings naar vakantieparken.

12. VALKENBURG AAN DE GEUL versterkt het vrijetijdsaanbod door het selectief toevoegen van nieuwe, kwalitatieve voorzieningen passend bij het unieke DNA.

Naast transformatie en de kwaliteitsslag van het in 2024 aanwezige vrijetijdsaanbod, is het aantrekken van nieuw aanbod op het gebied van logiesaccommodaties, (dag)attracties, horeca en detailhandel belangrijk om in 2035 nog steeds aantrekkelijk te zijn. Zoals in ambitie 10 beschreven heeft Valkenburg aan de Geul behoefte aan diversiteit. Door het aantrekken van uniek, vernieuwend aanbod dat past bij het DNA van Valkenburg aan de Geul en de regio, worden (nieuwe) doelgroepen beter bediend en aangesproken. We blijven hierin selectief. Als kleine gemeente hebben we immers geen onbeperkte ruimte beschikbaar en moeten we ook rekening houden met het inpassen van andere ruimtelijke opgaven. Daarom kiezen we voor niet méér van hetzelfde, maar juist voor unieke, innovatieve, duurzame en vernieuwende concepten.

13. VALKENBURG AAN DE GEUL zet in op een hoogwaardige openbare ruimte.

De openbare ruimte wordt in totaliteit kwalitatief verbeterd, zodanig dat de unieke

kwaliteiten, de historie en DNA van Valkenburg aan de Geul beter beleefbaar worden. Denk hierbij aan het schoner en goed toegankelijk maken van de openbare ruimte, door onder andere (zwerf)afval op straat te voorkomen en verminderen³⁵ aan vergroening van het centrum en de kernen en aan het optimaliseren van de beeldkwaliteit van onze buitenruimtes. Dit zorgt voor een mooiere en prettigere beleving en draagt tevens bij aan andere belangrijke opgaven zoals het verminderen van hittestress en wateroverlast. Daarmee sluiten we aan op de uitgangspunten en de visie van het Groenbeleidsplan (2023) van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Een van de grootste opgaven binnen het verbeteren van de openbare ruimte is het verminderen van autoverkeer en het aantrekkelijker maken van langzaam-verkeersopties zoals wandelen en fietsen. Dit draagt bij aan een aangenaamere openbare ruimte en leefbaarheid. Daarom is mobiliteit als apart thema in deze visie vrijetijdseconomie opgenomen.

14. NATUURGEBIEDEN IN VALKENBURG AAN DE GEUL worden behouden en zelfs verbeterd.

"Het vijf sterren landschap, de natuur, het historische karakter, de grotten, de vergezichten, daar zijn we trots op. Deze aspecten vormen ook het primaire bezoekmotief van onze gasten en vormen daarmee ook de basis voor vitale vrijetijdseconomie."³⁶ In 2035 genieten onze inwoners en bezoekers nog steeds van de schoonheid van de natuur, verrassende paden door het rijke landschap (boven én ondergronds) en langs onze cultuurhistorische pareltjes, het kenmerkende Heuvellandschap met haar mergelwanden en het Geuldal. De natuur, het landschap en haar biodiversiteit zijn behouden en versterkt. Door (ontwikkelen en het in stand houden van) goede verbindingen voor wandelaars en fietsers, is de natuur 'binnen handbereik'. Daarmee is aangesloten bij het Groenbeleidsplan. Dat betekent niet dat geen recreatie (meer) mogelijk is in natuurgebieden. De beleefbaarheid

voor inwoners en bezoekers is belangrijk om binding te houden met de mooie natuur. Daarom kijken we hoe natuurgebieden aantrekkelijk kunnen blijven door het creëren en behouden van bijvoorbeeld wandel-, fiets- en mountainbike routes en daarbij behorende paden. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de juiste activiteiten op de juiste plek: verbeteren van de beleefbaarheid waar het kan, beschermen wat erg kwetsbaar is en ontwikkelen van nieuwe natuur waar mogelijk.

3.4 HOOFDTHEMA: GASTVRIJ EN TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMERSCHAP

Dit thema behandelt de V van Verbinden, maar ook de V van vermaak, verblijf en voedsel.

GASTVRIJ EN TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN IN VALKENBURG AAN DE GEUL

In 2035 zorgt de vrijetijdseconomie voor brede welvaart, een goed ondernemersklimaat en werkgelegenheid in Valkenburg aan de Geul. Daarbij zijn gastvrijheid, duurzaamheid en samenwerking drie belangrijke pijlers. Door de vrijetijdseconomie is er in 2035 nog steeds veel werkgelegenheid in de gemeente. Bedrijven, ondernemers, medewerkers en organisatoren binnen de vrijetijdssector zijn trots op het Valkenburg aan de Geul van 2035 en stralen dit ook uit. Zij geven bezoekers een gastvrije ontvangst en de informatie die zij nodig hebben voor hun bezoek. Voor een goede gastvrijheidsbeleving moet continu geïnvesteerd worden in het imago en de uitstraling van de openbare ruimte, goede toegankelijkheid, het voorzieningenniveau, een breed en divers vrijetijdsaanbod (waaronder een aansprekende

evenementenkalender), het sturen van bezoekersstromen met goede informatievoorzieningen maar ook in de professionaliteit, innovatiekracht, kennis en creativiteit van bedrijven en ondernemers. Hierbij is samenwerken vanuit gedeelde opgaven, gedeelde uitdagingen, gedeelde belangen en gedeelde wensen essentieel.

De economische analyse van de vrijetijdssector in Valkenburg aan de Geul³⁷ laat zien dat Valkenburg aan de Geul, in 2023, een uitgebreid voorzieningenaanbod heeft dat goed scoort bij de huidige bezoeker. Veel van dat aanbod is echter van gelijke aard. Om economisch vitaal te blijven en aan te sluiten bij de veranderde wensen en eisen van bezoekers, moeten ondernemers en bedrijven richting 2035 meer specialiseren, inspelen op nieuwe ontwikkelingen, inzetten op kwaliteitsverbetering en verduurzamen (zie thema Kwaliteit).

Bron: Visit Zuid-Limburg

Bron: Getty Images

AMBITIES

15. INZETTEN OP BEHOUD EN VERSTERKEN GASTVRIJHEID BIJ ONDERNEMERS.

Valkenburg aan de Geul scoort in 2035 hoog op het gebied van gastvrijheid. Mede dankzij de bedrijven, ondernemers en medewerkers die denken vanuit de beleving van de bezoeker en inzetten op gastvrijheid en professionaliteit. Denk hierbij aan personeel dat bezoekers op een laagdrempelige manier informeert over verschillende recreatie- en vervoersmogelijkheden in Valkenburg aan de Geul en de regio. Dat kan zowel fysiek, aan de receptie of bij de bar, maar ook al voor een bezoek via digitale wegen. Geschikt personeel opleiden, inzetten en vasthouden is daarvoor essentieel. Dit is voor veel bedrijven en ondernemers binnen de vrijetijdseconomie een grote uitdaging richting 2035³⁸. Naast de reguliere (financiële/branche CAO-gerelateerde) arbeidsvoorwaarden die aantrekkelijk moeten zijn, dragen ook unieke, innovatieve of speciale bedrijfsconcepten bij aan het aantrekken en vasthouden van personeel. Door een betere samenwerking aan te gaan tussen het onderwijs en het bedrijfsleven, kan de sector op verschillende manieren profiteren: enerzijds biedt het goed opgeleid personeel en anderzijds kunnen nieuwe ontwikkelingen vanuit de theorie en onderwijs snel toegepast worden in de praktijk. Voldoende aanbod van geschikte en betaalbare woningen is ook een voorwaarde voor het aantrekken en vasthouden van voldoende personeel. Zo zet de gemeente bijvoorbeeld in de Omgevingsvisie in op het aantrekken van jongere mensen om te komen tot een meer gebalanceerde bevolkingssamenstelling.

16. DUIDELIJKE ONTWIKKELKADERS VOOR VRIJETIJDSVOORZIENINGEN GEBASEERD OP KWALITEIT EN DIVERSITEIT.

Voorwaarden en kaders van de gemeente en de regio dienen duidelijk, helder en goed vindbaar te zijn voor (potentiële) ondernemers, bedrijven en initiatiefnemers. Nieuw beleid wordt vanuit deze gedachtegang opgesteld. Zo weten (nieuwe en bestaande) ondernemers

en potentiële ontwikkelaars wat de gemeente passend vindt (bijvoorbeeld passend bij DNA) en wat zij verwacht. Daarnaast is het belangrijk dat bedrijven en ondernemers ontwikkelruimte hebben en krijgen. De gemeente kan daarbij ondersteuning organiseren. Denk hierbij aan een vitaliteitsmanager of adviseur die kan meedenken bij een strategie rondom bedrijfsbeëindiging, transformatie, opvolging en vitalisering.

17. ONDERNEMERS ZETTEN IN OP EN DRAGEN BIJ AAN VERDUURZAMING EN CIRCULARITEIT.

Duurzaamheid is steeds belangrijker. Ook in de vrijetijdssector waar bezoekers steeds hogere eisen stellen aan de duurzaamheid van de bestemming, locaties en attracties. De vrijetijdssector heeft een belangrijke verantwoordelijkheid en rol om de klimaatdoelstellingen te halen en daarmee CO₂ uitstoot te minimaliseren. Implementeren van verduurzaming hierin is daarmee geen simpele klus. Duurzaamheid gaat, naast het plaatsen van zonnepanelen en het aardgasvrij maken van panden, ook over het verbeteren van het woon-, werk- en leefklimaat om in de toekomst een (duurzame) toeristische bestemming te blijven. Ondernemers en bedrijven binnen de vrijetijdssector kunnen hieraan bijdragen. Waar mogelijk worden bestaande richtlijnen, duurzaamheids certificeringen en technologieën beter ingezet om duurzame ontwikkeling van vrijetijdsvoorzieningen te bevorderen. Bijvoorbeeld door het verminderen van afvalstromen, voorkomen van verspilling, het maken van duurzamere keuzes bij (ver)bouwen, het plaatsen van laadpalen en het verminderen van gebruik van plastics. Ook het inzetten op streekproducten is een vorm van verduurzaming. Authentiek, gezond en ambachtelijk geproduceerd eten en drinken uit de directe omgeving wordt steeds belangrijker, want het draagt bij aan meerdere doelen waaronder de beleving van het authentiek Zuid-Limburg en een (bij)verdienmodel voor (voornamelijk kleine) agrariërs die veelal weer zorgdragen

voor de instandhouding van het unieke Zuid-Limburgse landschap.

18. SAMENWERKEN VANUIT GEDEELDE BELANGEN EN GEDEELDE WENSEN.

Constructieve samenwerking tussen de ondernemers, bedrijven, brancheorganisaties, de gemeente en andere overheden is essentieel om deze visie tot uitvoering te brengen, nieuw beleid te vormen, mobiliteitsuitdagingen aan te gaan en het goed laten verlopen van evenementen. Deze partijen weten elkaar al goed te vinden, maar door gedeelde belangen te benadrukken en de impact van beslissingen in breed perspectief te plaatsen, kan op sectorniveau nog meer bereikt worden. Zo werken we allemaal met dezelfde doelen in gedachten. Gestructureerd samenwerken draagt hieraan bij. Bijvoorbeeld door middel van de bedrijveninvesteringszone en/of door een stichting voor het lokaal organiseren van evenementen. De regio Zuid-Limburg zet ook in op brede samenwerking, kennisdeling en het versterken van ondernemerschap en innovatie, onder andere via (de ontwikkeling van en samenwerking binnen) een dataportaal Toerisme en Recreatie.

19. SAMENWERKEN AAN EEN GEZOND EN VEILIG WERK- EN ONDERNEMERSKLIMAAT.

Bij toekomstbestendig ondernemerschap hoort geen ondermijning of andere criminele activiteiten. Een vitale, kwalitatieve sector vrijetijdseconomie is minder gevoelig voor deze negatieve invloeden. Valkenburg aan de Geul werkt samen met haar (toekomstige en bestaande) ondernemers en andere stakeholders om veilig ondernemen en prettige plekken, situaties en werkomgevingen mogelijk te maken.

Bron: Getty Images

3.5 HOOFDTHEMA: MOBILITEIT

Dit thema behandelt voornamelijk de V van Vervoer maar ook de V van verbinden, vermaak en verleiden.

VALKENBURG AAN DE GEUL IS TOEGANKELIJK EN DUURZAAM BEREIKBAAR

Drukke in het verkeer, overvolle parkeerplaatsen midden in het centrum, blik op de weg en onveilige situaties door gemixt verkeer zijn anno 2023 de zaken waar inwoners van Valkenburg aan de Geul zich voornamelijk aan storen. Een deel van dat verkeer in het centrum is afkomstig van toeristisch-recreatieve bewegingen. Het andere deel is te verbinden aan reisbewegingen van eigen inwoners en mensen uit de regio, bevoorrading en landbouwtransport. Hierbij is het in goede banen geleiden van drukte in het verkeer een belangrijk aandachtspunt voor het centrum van Valkenburg. De meeste (dag- en verblijfs-)bezoekers van het centrum in 2023 komen met de auto. Slechts een beperkt deel reist met het openbaar vervoer. Ook de eigen inwoners nemen vaak de auto om boodschappen te doen in het centrum (de winkels en horeca hebben ook een belangrijke functie voor de eigen inwoners). Voor veel bezoekers van het centrum (toeristen, regio-bezoekers én inwoners) zijn het Walramplein en het Berkelplein voor de hand liggende parkeervoorzieningen. Deze liggen in het centrum en veroorzaken daarom op drukke dagen veel verkeersbewegingen in een klein gebied.

In 2035 is Valkenburg aan de Geul aantrekkelijk bereikbaar. Zowel per auto, fiets en openbaar vervoer en gedurende het hele jaar. Het autoverkeer in en rondom het centrum van Valkenburg is verminderd ten opzichte van 2023/2024 en de gemeente heeft geïnvesteerd in betere en veiligere fiets- en wandelvoorzieningen en deelmobiliteit. Dit draagt aanzienlijk bij aan een prettiger, schoner leef- en verblijfsklimaat.

Dagbezoekers en toeristen worden verleid én gemotiveerd om niet met de auto tot in het centrum te komen. Om dit te bereiken optimaliseren (en realiseren) we grote parkeerterreinen aan de rand van Valkenburg, stimuleren we het gebruik van openbaar vervoer én maken we langzaam verkeersroutes (wandelen en fietsen) aantrekkelijker en logischer. Ook zetten we in op het verduurzamen van het toeristisch-recreatieve verkeer. Niet enkel in Valkenburg aan de Geul, maar in de hele regio Zuid-Limburg⁴⁰. Voor deze mobiliteitsopgaven is samenwerking nodig met ondernemers, vervoersdiensten, provincie en regio-gemeenten. Dit allemaal ten voordele van de verblijfskwaliteit van en gastvrijheidsgevoel bij onze inwoner, gast en ondernemer.

AMBITIES

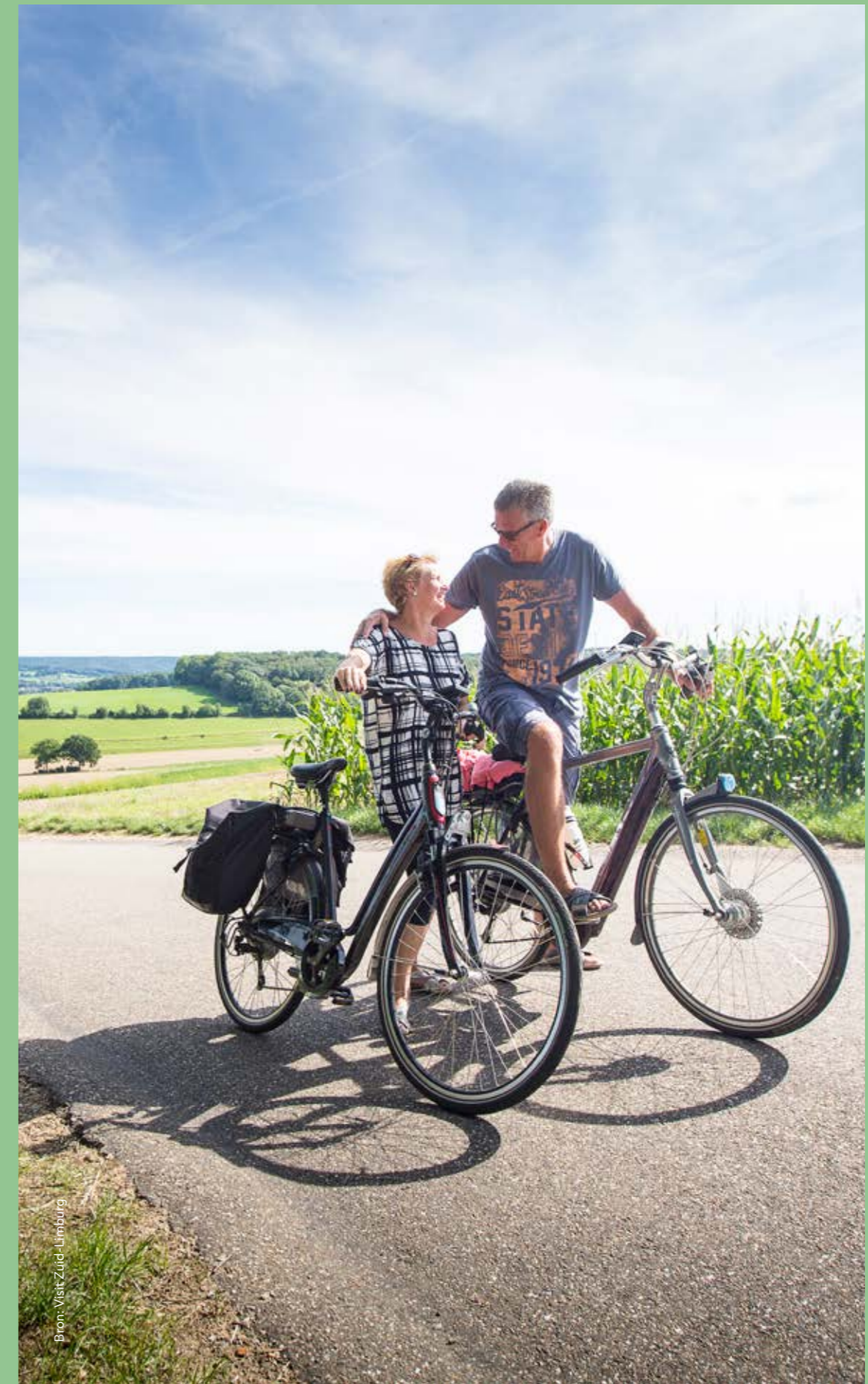
20. AUTOVERKEER IN HET CENTRUM WORDT VERMINDERD DOOR TE INVESTEREN IN MOBILITEITSHUBS EN HET STIMULEREN VAN HET GEBRUIK VAN OPENBAAR VERVOER.

Dit neemt een deel van de ervaren drukte in het verkeer weg en draagt bij aan een gastvrije, schone en veilige omgeving en er is meer ruimte om te wandelen en fietsen. Aan de randen van Valkenburg centrum creëren we aantrekkelijke mobiliteitshubs. Alle hubs worden helder en goed ontsloten vanuit de aanvoerwegen (provinciale wegen en A79) én langzaam-verkeersroutes. Voor (dag)bezoekers en toeristen is het duidelijk dat dit dé plek is om te parkeren voor een bezoek aan het centrum. Hier start hun beleving van Valkenburg aan de Geul. De hubs worden voorzien van laadvoorzieningen, slimme wegwijzers, routepunten voor wandelen en fietsroutes en waar mogelijk deelfietsen. Dit is concreter uitgewerkt in het Mobiliteitsplan 2022-2040. Vanuit onder andere de Visies Valkenburg Oost en Valkenburg West is al aangegeven dat er behoefte is aan het saneren van parkeerplekken in het centrum én het verplaatsen naar één of meerdere (nieuwe) parkeerplaats(en) aan de rand van Valkenburg Centrum. Naast het realiseren van mobiliteitshubs wordt ook het gebruik van openbaar vervoer gestimuleerd om autobewegingen te verminderen. Onder andere met de OV-diensten wordt onderzocht hoe het centrum, de kernen én andere gemeenten beter en met slimme oplossingen ontsloten kunnen worden met het openbare vervoer. Denk hierbij aan het aantrekkelijker maken van de stationsomgeving en de route station-centrum en het aanbieden van combitickets (reis- en entreeticket) bij evenementen.

21. OM GEBRUIK VAN DUURZAME EN LANGZAAM-VERKEER-OPTIES TE STIMULEREN CREËERT VALKENBURG AAN DE GEUL AANTREKKELIJKE WANDEL- EN FIETSVOORZIENINGEN.

In 2035 spenderen zowel de bezoeker als onze inwoner nog steeds een groot deel van hun vrije tijd wandelend en fietsend in het hoogwaardige landschap van Valkenburg aan de Geul en Zuid-Limburg. Aantrekkelijke en veilige voorzieningen en routes zijn hierbij essentieel. Door verschillende soorten weggebruikers zo veel mogelijk te splitsen (dus fietsers op fietspaden en wandelaars op aparte wandelpaden), worden routes veiliger. Door de routes dusdanig interessant en duidelijk te maken (door bijvoorbeeld heldere bebording en bankjes) worden gebruikers op een gastvrije manier door het Valkenburgse landschap geleid (en verleid).

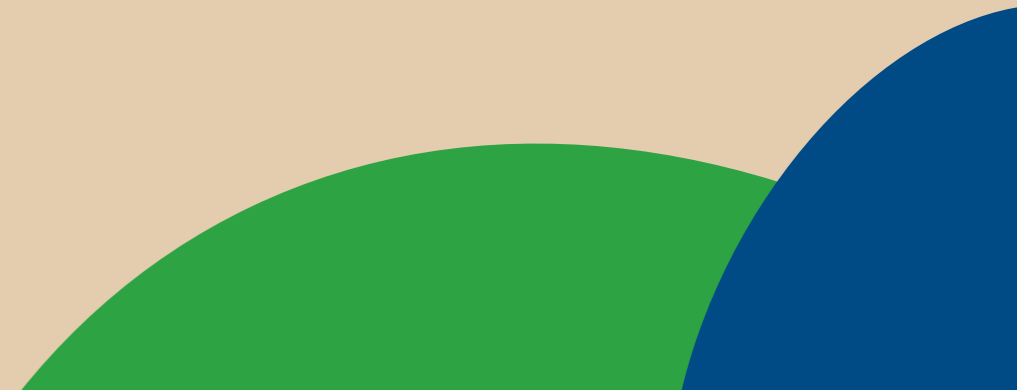
Daarnaast moet nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de routing vanaf de mobiliteitshubs en openbaar vervoer locaties, maar ook de natuurgebieden in en naar andere gemeenten in de regio. Deze moeten logischer, aantrekkelijker en veiliger worden gemaakt. Dit kan ook attractief zijn, denk hierbij aan het op een leuke manier overbruggen van de hoogte tussen de parkeerplaats Kop Cauberg en de Plenkertstraat/Grendelplein. Ook worden de looproutes binnen de verschillende deelgebieden van Valkenburg geoptimaliseerd (denk hierbij aan de route tussen het horecagebied en Valkenburg West en Oost). Dit kan door eenduidige en heldere bebording en herkenbare aankleding van de openbare ruimte, maar ook door het al dan niet toestaan van ontwikkelingen die bezoekersstromen creëren. Om langzaam verkeersroutes te stimuleren zijn ook specifieke voorzieningen zoals (beveiligde) fietsenstallingen nodig. Het veilig achter kunnen laten van je (elektrische) fiets draagt bij aan de verblijfskwaliteit, gastvrijheid en veiligheidsgevoel van eigen inwoners en bezoekers.

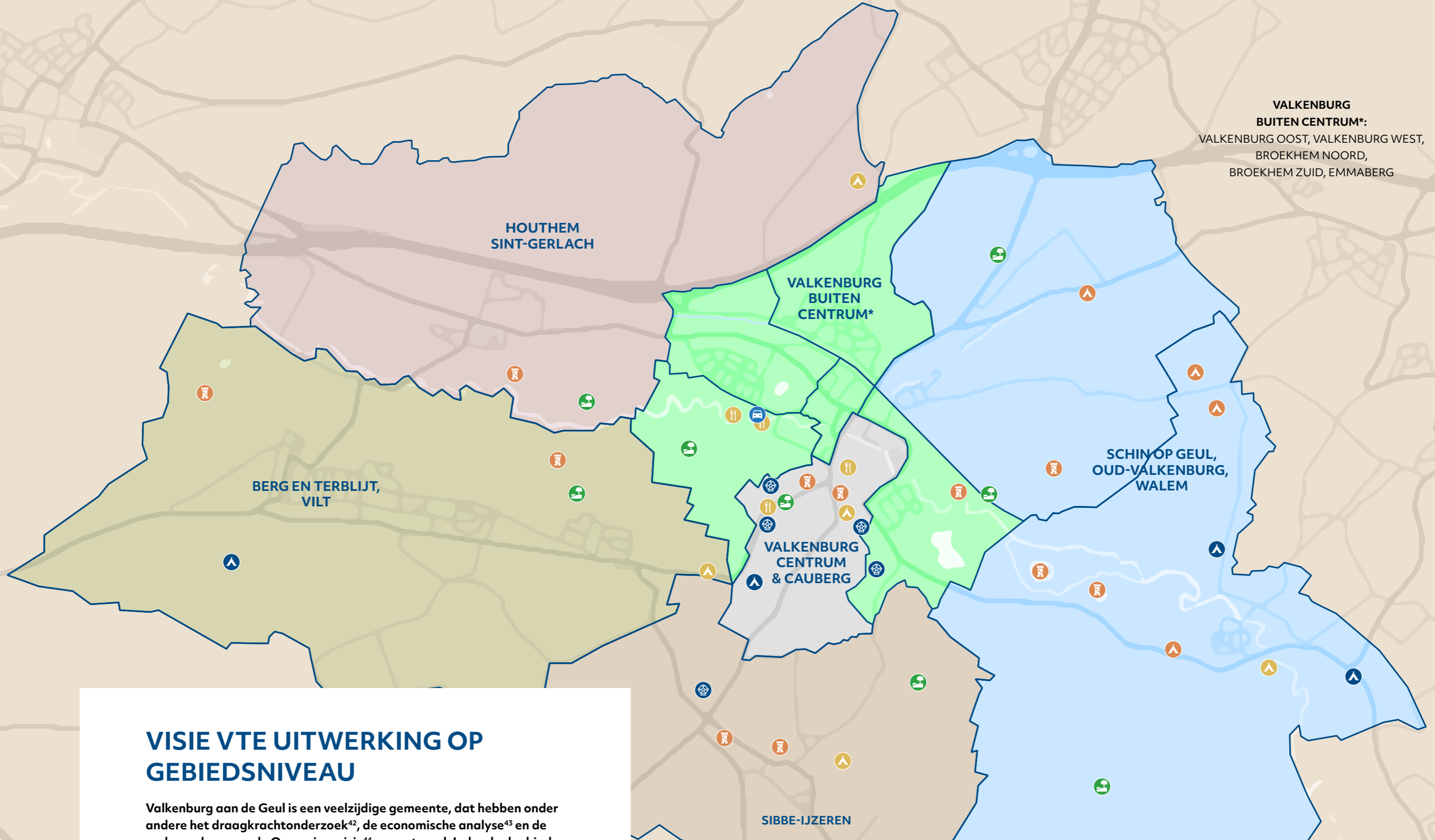

Bron: Visit Zuid-Limburg

4. VISIE VTE
UITWERKING OP GEBIEDSNIVEAU

**VALKENBURG
BUITEN CENTRUM*:**
VALKENBURG OOST, VALKENBURG WEST,
BROEKHEM NOORD,
BROEKHEM ZUID, EMMABERG

**HOUTHEM
SINT-GERLACH**

**VALKENBURG
BUITEN
CENTRUM***

**SCHIN OP GEUL,
OUD-VALKENBURG,
WALEM**

**BERG EN TERBLIJT,
VILT**

**VALKENBURG
CENTRUM
& CAUBERG**

SIBBE-IJZEREN

VISIE VTE UITWERKING OP GEBIEDSNIVEAU

Valkenburg aan de Geul is een veelzijdige gemeente, dat hebben onder andere het draagkrachtonderzoek⁴², de economische analyse⁴³ en de onderzoeken voor de Omgevingsvisie⁴⁴ aangetoond. Ieder deelgebied heeft haar eigen kwaliteiten, dynamiek en uitstraling. De gemeente kent daardoor verschillende 'vrijtijdslandschappen'.

Binnen dit hoofdstuk worden de kenmerken, DNA onderdelen, gewenst toekomstbeeld en de daarbij passende ontwikkelingen vertaald naar gebiedsniveau.

LEGENDA

 monumenten	 attracties	 vakantiepark
 recreatiegebied	 parking	 overnachten
 winkels en horeca	 camping	

4.1 VALKENBURG CENTRUM & CAUBERG

Valkenburg centrum en de Cauberg staan in 2024 bekend als toeristisch centrum, met een groot aantal (lokale) ondernemers. Het centrum heeft een duidelijk winkelgebied en een geconcentreerd horecagebied (o.a. Theodoor Dorrenplein en het Historische Centrum). Deze twee gebieden zijn voor een groot deel afhankelijk van elkaar, worden door (dag)bezoekers als goed beoordeeld (gemiddeld 8 op 10), maar (vooral de horeca) is veel van hetzelfde en in enkele winkelstraten is er sprake van leegstand.⁴⁵ Het winkelgebied heeft voor inwoners ook een belangrijke boodschappenfunctie.⁴⁶ Rondom het horeca- en winkelgebied bevinden zich meerdere grotere hotels, waarvan een deel kwalitatief verouderd is⁴⁷. Op bepaalde plekken is sprake van langdurige leegstand van onder andere hotels.

De Cauberg kent een sterk toeristisch-recreatief gebruik met hoge landschappelijke waarden. De toeristische druk in het centrum is hoog. Inwoners ervaren zowel positieve als negatieve effecten van deze 'druk' en beoordelen de leefbaarheid daarmee⁴⁸.

In 2035 heeft Valkenburg een bruisend centrum met haar middeleeuwse stadskern onderaan de iconische Cauberg met het Grendelplein (dat één van de hoofdentrees is tot het toeristische Valkenburg). Het gemotoriseerd verkeer richting het centrum is verminderd. Daardoor zijn onder andere het Grendelplein en de Wilhelminalaan aantrekkelijker voor wandelaars, fietsers, recreanten en inwoners.

Wij geloven dat een vitale vrijetijdssector een belangrijke basis legt voor welvaart en welzijn. Het centrum kent veel bedrijvigheid, met levendige groene winkelstraten en gezellig gastronomisch horecacluster. Valkenburg centrum is boven- en ondergronds beleefbaar. Onder andere door de exploitatie van de Gemeentegrot, het Museum Kasteelruïne en bijbehorende Fluweelengroeve. Het Historische centrum (de Grote Straat Centrum, Muntstraat en Berkelstraat) staat nog steeds bekend als dé grote terrasstraat van het Heuvelland, waar inwoners, regiobezoekers en toeristen genieten van een divers horeca aanbod. Daarnaast maken zij ook graag gebruik van het aanbod aan lokale, hoogwaardige winkels.

Ook zijn attracties, musea, activiteiten en evenementen in- en rondom het centrum te vinden. Dit zijn zowel kleinschalige evenementen georganiseerd door lokale ondernemers en inwoners als grote evenementen zoals KerstStad en de Amstel Gold Race. We vinden het belangrijk dat er voldoende geschikte verblijfsaccommodaties (voornamelijk hotels) in het centrum blijven. Verbetering van de mobiliteit naar en vanaf het centrum is hierbij van belang. De Cauberg is nog steeds een begrip, mede door haar entree tot de beleefbare groeve, Holland Casino, Thermae 2000 en de unieke overnachtingsmogelijkheden. Vooral de (exploitatie in de) groeves draagt bij aan een jaarronde, interessante, recreatieve bestemming. Het binnenklimaat is in de groeves namelijk het hele jaar rond hetzelfde.

Om het centrum in 2035 levendiger en aantrekkelijker te maken, worden vanaf 2024 de volgende keuzes gemaakt:

- Behouden van de (vrijetijds)economische functies (horeca, diverse evenementen, detailhandel en dagrecreatie).
- Inzetten op het kwalitatief versterken van de (vrijetijds)economische functies om zo een eigentijds, veelzijdig en uniek aanbod passend bij het DNA van Valkenburg aan de Geul te creëren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vernieuwen van een verouderd hotelconcept en het aanpassen van een verouderde menukaart.
- Verbeteren van de bereikbaarheid van het gebied door in te zetten op minder autoverkeer in en richting het centrum en het realiseren van de daarvoor benodigde faciliteiten (onder andere randparkeerplaatsen, goede en heldere wandel- en fietsroutes en fietsparkeerplekken). Tevens is het van belang dat de kop Cauberg een aantrekkelijkere verbinding met het centrum krijgt.
- Het treffen van maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie en de energietransitie, ook in belang van behoud van de vrijetijdssector. Denk aan onder andere vergroening van straten, wat ook bijdraagt aan een prettige beleving. Een beeldkwaliteitsplan voor de inrichting van de openbare ruimte kan daaraan bijdragen (locatieafhankelijk).
- Sturen op passende woonfuncties in het centrum, die aansluiten bij het bruisende karakter van het gebied en de lokale economie ondersteunen. Dat betekent dat inwoners hier veelal wonen op de verdieping en genieten van de dynamiek van de stad.

4.2 VALKENBURG BUITEN CENTRUM

VALKENBURG OOST, VALKENBURG WEST, BROEKHEM NOORD, BROEKHEM ZUID, EMMABERG

In 2023/2024 kenmerkt het gebied buiten het centrum van Valkenburg zich als overgangszone tussen het centrum en de dorpskernen met omliggende natuur met een mix tussen wonen, werken en recreëren. Het is een belangrijk uitloopgebied van het centrum van Valkenburg met daarin restaurants en (veelal verouderde) hotels. De toeristische druk in het gebied rondom het centrum is gemiddeld. Inwoners ervaren zowel positieve als negatieve effecten van deze 'druk' en beoordelen de leefbaarheid daarmee neutraal.⁴⁹

Wel valt op dat Valkenburg West nog maar relatief weinig wordt bezocht ten opzichte van het centrum. Hier liggen kansen om voor Valkenburg nieuwe doelgroepen aan te trekken. Naast Valkenburg West kent dit gebied nog drie specifieke (deels economische) ontwikkellocaties: Stationsomgeving Valkenburg, Valkenburg Oost en de Heunsberg. Allen met een eigen karakter, uitdagingen en kansen.

In 2035 biedt Valkenburg buiten centrum veel diversiteit en vervult dit gebied een belangrijke en aantrekkelijke toegangs- en verbindingzone tussen het centrum, de kernen en het buitengebied. In deze verbindingzone (zowel stedenbouwkundig als functioneel) zien we verschillende functies gecombineerd waaronder: verbindingroutes, wonen in een stedelijk gebied, recreatie en verblijven. In de zone rondom het centrum bevinden zich op minimaal vier centrale, goed bereikbare plekken, de grote parkeerterreinen waar bezoekers van het centrum hun auto achter laten. De aanrijroutes van deze terreinen zijn helder en duidelijk: dit is de plek om te parkeren voor een dagbezoek aan Valkenburg centrum. Vanuit deze verkeershubs lopen logische, veilige en aantrekkelijke wandel- en fietsroutes richting het centrum en de omliggend recreatiegebieden. Zowel de aanrijroutes als de wandel- en fietsroutes richting het centrum

geven de bezoeker de beleving dat ze in het bruisende Valkenburg zijn.

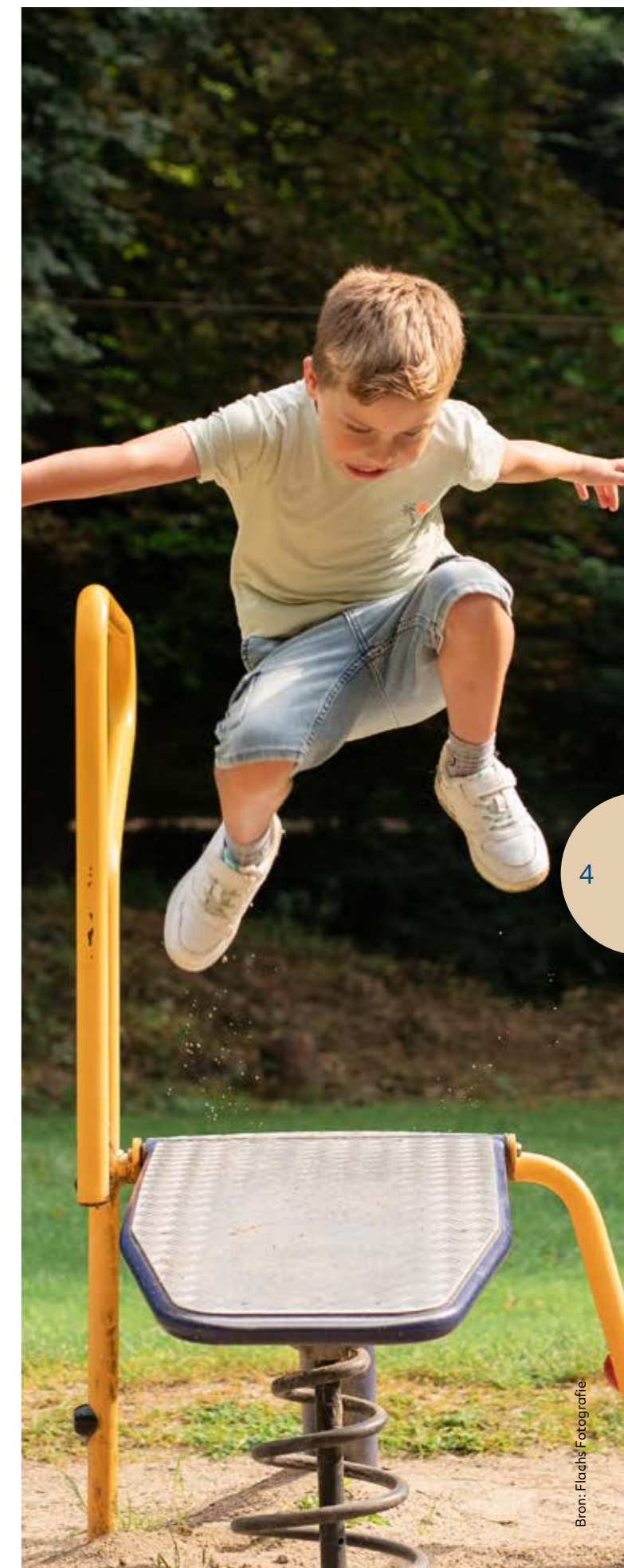
Valkenburg West is, in lijn met de Visie Valkenburg West, ontwikkeld tot gebied waar mergel, sportiviteit, vitaliteit en cultuur samenkomen. Par'Course is het centrum van wielrennen en fietsen in Zuid-Limburg. Avonturierzoekers starten vanaf hier hun fiets- of wandeltocht door het prachtige Heuvelland, maar worden hier ook verleid om de cultuur(historische) pareltjes, zoals de Romeinse Katabomben en het Openluchttheater aan de Plenkertstraat te ontdekken. De Plenkertstraat heeft haar oude allure teruggevonden, mergel is op meerdere manieren zichtbaar en het gebied is in een innovatieve nieuwe jas gestoken. Het station in Valkenburg staat symbool voor het belang van goede bereikbaarheid van een toeristische bestemming. Bereikbaarheid is immers, als de V van Vervoer, een van de essentiële factoren voor een toeristische bestemming. Het toerisme in Valkenburg begon met de aanleg van de spoorlijn Maastricht-Aken, mét een halte in Valkenburg. Hierdoor werd Valkenburg opeens voor 'het grote publiek' snel bereikbaar en kon gaan groeien. De stationsomgeving verdient het daarom een grotere, ook recreatieve functie te krijgen, wellicht met onder andere de terugkeer van de Miljoenenlijn stoomtrein.

In Valkenburg Oost wordt vanuit de Visie Valkenburg Ontwikkelt Oost, ingezet op evenwichtige recreatie in de natuur en de beleefbaarheid van het cultuurhistorisch erfgoed in het Kastelenpark. Stedenbouwkundig zal Valkenburg-Oost in de komende decennia een kwaliteitsslag maken. Als voorportaal voor het centrum draagt dit bij aan de beleving van een bezoek aan de stad en uiteraard een aanzienlijke bijdrage aan het woongenot van de inwoners. Het Geulpark is een belangrijk recreatief 'kruispunt'. Hier komen diverse wandel- en fietsroutes samen en dit is voor

velen het startpunt van een bezoek aan de Heunsberg, het centrum van Valkenburg en het Kastelenpark. De Heunsberg is, met onder andere het Sprookjesbos en Kabelbaan-Wilhelminatoren, in 2035 nog steeds een recreatief gebied voor bezoekers en eigen inwoners, waar natuur, mergel, spelen en recreëren samenkomen, zowel boven- als ondergronds. Het gebied wordt in totaliteit op een duurzame, natuur inclusieve, leuke en veilige manier ingericht en ontsloten. Ontwikkelingen worden hier in samenhang bekeken zodat deze elkaar kwalitatief kunnen ondersteunen en versterken.

Om dit te bereiken worden er richting 2035 de volgende keuzes gemaakt:

- Inzetten op kwaliteitsverbetering. Waar nodig worden verouderde faciliteiten gesaneerd of getransformeerd.
- We verbeteren de bereikbaarheid van het gebied door de bezoekers met auto hier op te vangen en vanuit de verkeershubs te verleiden om te voet of met de fiets richting het centrum of buitengebieden van Valkenburg aan de Geul te gaan.
- Behouden en versterken van de beleefbaarheid van het cultuurhistorisch erfgoed.
- We zorgen dat wonen, economie en toerisme goed samengaan in dit gebied. In deze randzone van het centrum is het wonen in stedelijk gebied met de daarbij passende dynamiek.
- We behouden de natuur-, wandel- en fietspaden en versterken deze waar mogelijk, rekening houdend met (kwetsbare) natuur en Natura2000 gebieden.

4.3 SCHIN OP GEUL, OUD-VALKENBURG, WALEM

In 2023/2024 kenmerkt het gebied Schin op Geul, Oud Valkenburg en Walem zich als woonkern met dorps karakter, maar wel met een relatief sterk toeristisch profiel. In het relatief kleine gebied liggen meerdere verblijfsaccommodaties, verschillend van twee grote vakantieparken en een camping tot kleinschaligere accommodaties zoals kamperen-bij-de-boer locaties, hotels en B&B's. De rijkheid aan gebouwd erfgoed (vooral in Oud-Valkenburg) en prachtige ligging naast onder andere het beleefbare natuurgebied Gerendal kenmerken dit gebied qua landschappelijke waarde.

Uit het draagkrachtonderzoek blijkt dat de recreatie- en bezoekersdruk hier iets bovengemiddeld is. Inwoners wonen hier landelijk en kunnen zich soms storen aan het aantal bezoekers dat het gebied doorkruist en in het gebied verblijft.⁵⁰

In 2035 zijn Schin op Geul, Oud-Valkenburg en Walem nog steeds woonkernen met dorps karakter en een sterk toeristisch profiel met goed ontwikkelde wandel- en fietsvoorzieningen. De grote bestaande voorzieningen zijn in stand gehouden en kwalitatief en landschappelijk verbeterd. Bezoekers dragen bij aan het in stand houden van lokale voorzieningen en levendigheid. Anderzijds is het van belang oog te hebben voor de draagkracht van het gebied. Richting 2035 zien we daarom in Schin op Geul, Oud-Valkenburg en Walem geen uitbreiding meer van grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen.

Vanaf 2024 wordt daarom gekozen voor:

- Geen (uitbreiding van) grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. Kleine ontwikkelingen blijven mogelijk. Deze ontwikkelingen, gericht op kwaliteit, dragen bij aan het behoud van het voorzieningenniveau, het in stand houden van (rijks)monumenten en cultuurhistorisch erfgoed en daarmee aan een fijn woon- en leefklimaat. Het genereert ook inkomsten
- voor de inwoners van deze kernen. Denk hierbij aan (mogelijke beperkte uitbreiding van) kamperen-bij-de-boer locaties, een kleine B&B of een restaurant. De specifiekere uitwerking wordt verder meegenomen in het nieuwe logiesaccommodatiebeleid en het cultuurbeleid.
- Transformatie van verouderde en niet vitale vrijetijdsvoorzieningen. Denk daarbij aan bestaande logiesaccommodaties, (dag)attracties en horeca met weinig toekomstperspectief. Deze locaties kunnen mogelijk in aanmerking komen voor transformatie naar andere passende functie(s), zoals bijvoorbeeld wonen.
- Verbetering van de mobiliteit. Onder andere het verbeteren van de inrichting van de stationsomgeving en de looproute daarnaartoe draagt bij aan de bereikbaarheid van het centrum van Valkenburg en de rest van het Heuvelland.
- Behouden en versterken van de natuur-, wandel- en fietspaden, rekening houdend met (kwetsbare) natuur en Natura2000 gebieden.
- Transitiemogelijkheden van agrariërs bieden (afhankelijk van de ligging) zowel uitdagingen als kansen voor de vrijetijdsector in deze kern.

4.4 SIBBE – IJZEREN

In 2023/2024 is Sibbe-IJzeren een landelijke woonkern met veel gebouwd erfgoed, waaronder diverse woonboerderijen. De recreatievoorzieningen in de kern zijn beperkt en kleinschalig, passend bij het dorps karakter. Buiten de kern zijn de recreatiemogelijkheden vooral gericht op wandelen en fietsen én bestaat een entree tot één van de vele beleefbare mergelgroeves.

De toeristisch-recreatieve druk in dit gebied is, met een camping, enkele B&B's en vakantiewoningen, laag tot gemiddeld en leidt niet tot leefbaarheidsproblemen volgens het draagkrachtonderzoek⁵¹.

In 2035 zien we Sibbe-IJzeren nog steeds voornamelijk als woonkern zonder grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. Het toevoegen van kleinschalige logiesaccommodaties of vrijetijdsvoorzieningen is richting 2035 slechts zeer beperkt mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan een B&B in een rijksmonument of een kleinschalig dorpsrestaurant. Evenementen zijn hier vooral op de eigen inwoner gericht.

Om de visie richting 2035 te realiseren worden de volgende keuzes gemaakt:

- Geen grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen laten in deze kern. Kleine ontwikkelingen blijven mogelijk. Deze ontwikkelingen, gericht op kwaliteit en het in stand houden van cultuurhistorisch erfgoed, dragen bij aan een fijn woon- en leefklimaat. Op deze manier draagt vrijetijdseconomie bij aan het voorzieningenniveau in de kernen en inkomsten voor de bewoners.
- Transformatie van verouderde en niet vitale vrijetijdsvoorzieningen. Denk daarbij aan bestaande logiesaccommodaties en horeca met weinig toekomstperspectief. Zij kunnen mogelijk in aanmerking komen voor transformatie naar andere passende functie(s), zoals bijvoorbeeld wonen.
- Behouden en versterken van de natuur, wandel- en fietspaden, rekening houdend met (kwetsbare) natuur en Natura2000 gebieden.
- Transitiemogelijkheden van agrariërs bieden (afhankelijk van de ligging) zowel uitdagingen als kansen voor de vrijetijdsector in deze kern.

4.6 HOUTHEN – SINT GERLACH

HOUTHEN – SINT GERLACH, INGENDAEL, GEBIED BOVEN A79

Houthen – Sint Gerlach is anno 2023/2024 voornamelijk een woonkern gelegen in een beschermd dorpsgezicht met vele mergel(boerderij)woningen. Chateau Sint Gerlach en haar kunst-tuin en hotel- en congresfunctie (gericht op de zakelijke en luxe markt, stijlzoekers) en de Ronald McDonald Kindervallei zijn grote blikvangers. Recreatievoorzieningen zijn beperkt aanwezig en voornamelijk gericht op eigen inwoners. Het gebied is gelegen naast natuurgebied Ingendael, waar de Geul doorheen meandert. Aan de oostzijde is het Ravensbos bereikbaar, met daarnaast een vakantiepark inclusief camping gelegen.

In 2024 is de toeristisch-recreatieve druk hier gemiddeld en leidt niet tot leefbaarheidsproblemen volgens het draagkrachtonderzoek.⁵³

In 2035 zien in we Houthen-Sint Gerlach een kwalitatieve verbetering van het aanbod ten opzichte van 2023. We staan ook open voor mogelijke transitie van het bestaande aanbod naar andere functies. Nieuwe kleinschalige recreatie is beperkt mogelijk. Denk aan kamperen-bij-de-boer, een B&B in een karakteristiek, uniek of (rijks)monumentaal gebouw, inzetten op kleinschalig wijntoerisme en wandel- en fietsroutes in het buitengebied. Nieuwe kleinschalige ontwikkelingen zijn vooral gericht op de leefstijlen: rust-, harmonie- en stijlzoekers.

Dit betekent dat de volgende keuzes worden gemaakt:

- Geen (uitbreiding van) grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen te laten landen in deze kernen. Kleine ontwikkelingen blijven mogelijk. Deze ontwikkelingen, gericht op kwaliteit, dragen bij aan een fijn woon- en leefklimaat. Op deze manier draagt vrijetijdseconomie bij aan het voorzieningenniveau in de kernen en inkomsten voor de bewoners. Denk hierbij aan (mogelijke beperkte uitbreiding van) kamperen-bij-de-boer locaties, een kleine B&B of een restaurant.

- Transformatie van verouderde en niet vitale vrijetijdsvoorzieningen. Denk daarbij aan bestaande logiesaccommodaties, (dag)attracties en horeca met weinig toekomstperspectief. Zij kunnen mogelijk in aanmerking komen voor transformatie naar andere passende functie(s), zoals bijvoorbeeld wonen.
- Behouden en versterken van de natuur, wandel- en fietspaden, rekening houdend met (kwetsbare) natuur en Natura2000 gebieden.
- Transitiemogelijkheden van agrariërs bieden (afhankelijk van de ligging) zowel uitdagingen als kansen voor de vrijetijdsector in deze kern.

4.5 BERG EN TERBLIJT, VILT

BERG EN TERBLIJT, VILT, GEULHEM, DEEL INGENDAEL

In 2023/2024 kenmerken Berg en Terblijt en Vilt zich als woonkern met een goed voorzieningenniveau voor inwoners (onder andere een supermarkt). Het vrijetijdsaanbod bestaat voornamelijk uit kleinschalige verblijfs- en recreatiegelegenheden en aansluitingen op wandel- en fietsroutes richting het omliggende hoogwaardige landschap. Europarcs is het enige vakantiepark en grote camping in Berg. Enkele keren per jaar zijn Berg en Terblijt en Vilt hét decor is voor de Wandel4Daagse, Amstel Gold Race en enkele andere wandel- of fietsevenementen.

In 2023/2024 is de toeristisch- recreatieve druk hier gemiddeld en leidt niet tot leefbaarheidsproblemen volgens het draagkrachtonderzoek.⁵² In 2035 is het gebied nog steeds voornamelijk een woonkern. De vrijetijdsvoorzieningen zijn in stand gehouden en kwalitatief versterkt.

Daarom zijn richting 2035 de volgende keuzes gemaakt:

- Behouden en kwalitatief verbeteren van het bestaande aanbod op gebied van vrijetijdseconomie om het voorzieningenniveau op peil te houden. Transformatie van (verouderd) aanbod is mogelijk, dat biedt onder andere ruimte voor andere ruimtelijke uitdagingen en nieuwe kleinschalige recreatie. Op deze manier draagt vrijetijdseconomie bij aan het voorzieningenniveau in de kernen en inkomsten voor

de bewoners. Denk hierbij aan (mogelijke beperkte uitbreiding van) kamperen-bij-de-boer locaties, een kleine B&B of een restaurant.

- In Geulhem wordt ingezet op het versterken van de kwalitatieve recreatieve functie als aantrekkelijk startpunt voor fietsers en wandelaars.
- Behouden en versterken van de natuur-, wandel- en fietspaden, rekening houdend met (kwetsbare) natuur en Natura2000 gebieden.
- Transitiemogelijkheden van agrariërs bieden (afhankelijk van de ligging) zowel uitdagingen als kansen voor de vrijetijdsector in deze kern.

5. RANDVOORWAARDEN VOOR UITVOERING

RANDVOORWAARDEN VOOR UITVOERING

Meerdere randvoorwaarden zijn noodzakelijk om het gewenste toekomstbeeld succesvol te bereiken. Deze worden als rode draad vertaald in de actiepunten van het uitvoeringsprogramma.

AMBITIE

FLEXIBILITEIT

DURF

GEDULD

EEN UITVOERINGSPROGRAMMA VRIJETIJDSECONOMIE

Zonder een uitvoeringsprogramma (met middelen en capaciteit), actuele beleidsstukken die aansluiten op de visie en een actueel omgevingsplan, blijft een visie een stip op de horizon met ambities. We willen juist deze ambities gaan realiseren. Daarvoor is een uitvoeringsprogramma nodig, met daarin de acties voor de korte en middellange termijn.

Het uitvoeringsprogramma wordt 1x per twee jaar geüpdatet. Hierin neemt de gemeente ook een korte evaluatie en de budgettering voor de komende periode mee. Zijn ambities behaald? Mooi, dan zijn we een stap verder in het realiseren van het gewenste toekomstbeeld. Is de ambitie (nog) niet opgepakt of waargemaakt? Dan wordt er kritisch gekeken naar hoe dat komt en wat we nodig hebben om dit te bereiken. Hierbij wordt ook uitdrukkelijk de verbinding gezocht met andere beleidsterreinen. De gemeente (en afhankelijk van de ambities andere stakeholders) zet meerdere sturingsmiddelen en instrumenten in om tot uitvoering te komen. Denk hierbij aan beleidsvorming, subsidiëring, onderzoeken en meer.

FLEXIBILITEIT

Voor het prioriteren van de inzet van mensen en middelen zijn concrete ambities en daarbij behorende uitvoeringsprogramma's en -plannen nodig.

Tegelijkertijd moeten deze programma's en bijbehorende begrotingen niet geheel dichtgetimmerd worden. Flexibiliteit is nodig om kansen te kunnen grijpen die ontstaan binnen die processen en op project⁵⁴. De afgelopen jaren hebben laten zien dat we niet alles kunnen voorspellen.

BEREIDHEID OM KEUZES TE DURVEN MAKEN EN CONCESSIONS TE DOEN

Keuzes durven maken over wat we wel en niet (gaan) doen, ook al kost dat geld, ruimte of capaciteit van gemeente, onze inwoners en/of ondernemers en organisatoren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- 1 Het stimuleren van meer OV-gebruik, fietsen én minder autobewegingen. Dat leidt mogelijk tot minder parkeerinkomsten voor de gemeente én wellicht zelfs tot meer kosten voor de gemeente, bijvoorbeeld omdat er door de gemeente voor een groot evenement OV kaarten worden ingekocht bij OV dienstverleners. Aan de andere kant kan dit bijdragen aan een betere (leef)omgeving.
- 2 Het teruggeven van een recreatiebestemming aan de natuur in gebied X, maar wel een kleinere recreatiebestemming toelaten in gebied Y. Onder de streep een verbetering. Met als gevolg een vitaler gebied dat economisch sterker is voor de toekomst.

VASTHOUDENDHEID

Vrijtijdseconomie is, meer dan andere beleidsvelden, afhankelijk van ondernemersdrive, politieke urgentie, verloop van processen en ander beleid.

Een wettelijke basis om op terug te vallen (zoals bijvoorbeeld bij veiligheid of natuurbehoud) bestaat vrijwel niet voor vrijetijdseconomie. Vanuit rijksniveau, maar ook op provinciaal niveau wordt toerisme en recreatie (nog) niet als zelfstandig beleid opgepakt. Zo veel mogelijk aansluiten bij de bestaande juridische grondslagen van ander sectoraal beleid is hierbij een belangrijk onderdeel. Dat kost tijd. Ook het hebben van geduld, en het vieren van kleine successen en gezamenlijk optrekken (inwoners, ondernemers, onderwijs, gemeenten, provincie) is van cruciaal belang.⁵⁵ Aan de andere kant maakt juist het gezamenlijk optrekken, de complexiteit en de gedeelde afhankelijkheid met andere beleidsvelden de vrijetijdseconomie dynamisch en inspirerend. De vrijetijdseconomie zorgt voor verbinding.

GEZAMENLIJK OPTREKKEN EN SAMENWERKING

We kunnen het niet alleen, we moeten met elkaar in gesprek. Ondernemers, gemeente, brancheorganisaties én inwoners moeten proactief en structureel met elkaar in gesprek blijven.

Om een toekomstbestendig en leefbaar Valkenburg aan de Geul te creëren hebben we elkaar nodig en moeten we integraal samenwerken op gebied van verschillende beleidsvelden en -domeinen. Dat betekent dat we goed en constructief met elkaar moeten communiceren, elkaar moeten informeren en waar mogelijk samen aan de slag moeten.

Daarom wordt, mede op basis van deze visie, een regulier overleg gepland tussen ondernemers, vertegenwoordigers van de vrijetijdsector en de gemeente. Om dit goed vorm te geven wordt onder andere gesproken met de brancheorganisaties, bedrijvenvereniging en andere belanghebbenden. De gemeente trekt een (ambtelijk) adviseur ondernemers aan om meer ruimte en tijd vrij te maken voor een goede en constructieve samenwerking.

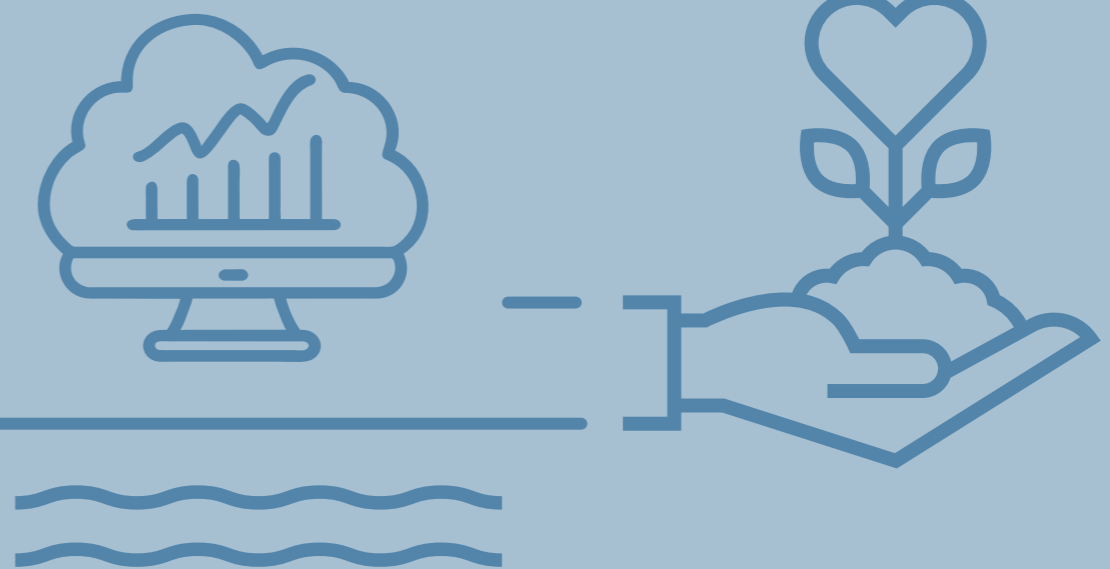
De vrijetijdseconomie stopt niet bij de gemeente- of landsgrenzen. Juist onze regionale Visie Vrijetijdseconomie onderschrijft diverse uitdagingen en kansen op regionaal niveau (o.a. de mobiliteitsproblemen in het Heuvelland) en de essentie om deze

DATAVERZAMELING EN MONITORING

Dataverzameling en het periodiek meten en monitoren van het actuele aanbod, het economisch functioneren én het (bewoners) sentiment rondom de vrijetijdseconomie zijn essentieel om zicht te houden op de vrijetijdseconomie en hoe deze sector zich ontwikkelt.

Het helpt bij onder andere het opstellen en aanpassen van beleid en op te treden waar nodig, ondernemers en inwoners te informeren en bezoekersstromen efficiënt te managen. Daarvoor is het nodig om accurate én actuele data, zowel op lokaal niveau (gemeente) als regionaal niveau ((Zuid-)Limburg, tot onze beschikking te hebben. Dat doen we door periodiek data op te vragen, in te kopen en zelf op te halen. Bijvoorbeeld via het (zelf) meten van het bewonerssentiment rondom toerisme en recreatie. De gemeente kan zo goed in de gaten houden hoe de vrijetijdseconomie zich ontwikkelt en wat het effect daarvan is op de leefbaarheid. De gemeente wil daarvoor in de toekomst (o.a. ook) vaker inzetten op (online) tools voor participatie en bewonerspanels. Een ander voorbeeld is de inkoop van telefoondata (bezoekersinformatie) en het met de Limburgse gemeenten samen investeren in een dataportaal voor toerisme.

VERDUURZAMING

Verduurzaming, innovatie en circulariteit zijn ambities en tegelijkertijd strikte voorwaarden voor een toekomstbestendige gemeente en bestemming.

De klimaatverandering vormt namelijk een bedreiging voor de vrijetijdseconomie in Valkenburg aan de Geul.⁵⁶ Dat heeft de wateroverlast in de zomer van 2021 pijnlijk duidelijk gemaakt. Het is zaak dat de vrijetijdsector bijdraagt aan brede verduurzaming én klimaatadaptatie. Daarbinnen speelt een functionerend energienetwerk een belangrijke rol. Los van deze uitdagingen brengen verduurzaming en de klimaatadaptatie goede en mooie ontwikkelingen met zich mee: vergroening zorgt voor mooiere beleefbare straten, in natuurlijke waterbergingsgebieden is in veel gevallen wandel- en fietsrecreatie prima mogelijk en het trekt milieubewuste bezoekers. Valkenburg kan inzetten op één van haar grootste unieke troeven: ongeacht het weertype (vrieskou, hittegolf of regen) – in de groeves is de temperatuur het hele jaar door stabiel.

6. BIJLAGEN

VOETNOTEN

- ¹ Buas/Celth refereert zelfs naar de benaming "vrijtijdsdomein", omdat toerisme en recreatie niet alleen een economische activiteit is, maar vooral ook maatschappelijk (J. Klijs, 2024)
- ² Visit Zuid-Limburg A. Niewierra (NV Toerisme Zuid-Limburg), 1995
- ³ Zie verwijzing 2
- ⁴ Zie verwijzing 2
- ⁵ Zie verwijzing 2
- ⁶ Zie verwijzing 2
- ⁷ Zie verwijzing 2
- ⁸ Hans Hoenjet (Expertsessie Verleden), 2023
- ⁹ GINDER (economische analyse), 2023/2024. Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024, ZKA (Vitaliteitsonderzoek hotels), 2020, Seinpost (economisch functioneren bedrijven GRAYDON), 2022 en meer
- ¹⁰ CBS, 1-1-2023
- ¹¹ Gemeente Valkenburg aan de Geul (toeristenbelasting), 2022
- ¹² RESONO, 2022 (onderdeel Economische Analyse GINDER, 2023-2024) & gemeente Valkenburg aan de Geul (data evenementen en vermakelijheidsretributie), 2022
- ¹³ GINDER (Economische analyse), 2023-2024
- ¹⁴ ETIL/LISA, Arbeidsmarkt in zicht, 2022
- ¹⁵ GINDER (Economische analyse), 2023-2024
- ¹⁶ ZKA (Bestedingen-onderzoek toerisme Zuid-Limburg), 2018
- ¹⁷ Companen (analyse toeristische woningverhuur o.b.v. data AIRDNA), 2023/2024
- ¹⁸ Bewonersonderzoek VTE (onderdeel van draagkrachtonderzoek), 2023
- ¹⁹ GINDER (Economische analyse), 2023/2024, zie pagina 88 Leefstijlvinder Vakantie en Vrije Tijd
- ²⁰ Bureau Buiten (Draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ²¹ GINDER (Economische analyse), 2023/2024
- ²² NTBC Leidraad ruimte voor Recreatie & Toerisme, 2023
- ²³ Woonzorgvisie Valkenburg aan de Geul, 2024
- ²⁴ NTBC Leidraad ruimte voor Recreatie & Toerisme, 2023
- ²⁵ GREEN DESTINATIONS uitgangspunten, zie pagina 94
- ²⁶ GREEN DESTINATIONS, zie pagina 94
- ²⁷ Elke Dens (Expertsessie Verleiden), 2023
- ²⁸ BureauBuiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024 & Ginder (economische analyse), 2023/2024
- ²⁹ De kaders hiervoor worden opgenomen in het nieuw op te stellen overnachtingenbeleid en een mogelijke huisvestingsverordening toeristische woningverhuur (in samenwerking met beleidsveld Wonen).
- ³⁰ BureauBuiten, 2023.2024
- ³¹ Bart Dohmen (Expertsessie Vermaak), 2023
- ³² Leefstijlvinder Toerisme en Vrije Tijd
- ³³ De verschillende deelgebieden en de kenmerken worden toegelicht in hoofdstuk 4.
- ³⁴ Visit Zuid-Limburg, 2024
- ³⁵ Studenten Hoge Hotelschool (advies Visie VTE), 2023
- ³⁶ John Bardoel (Expertsessie Verblijf), 2023
- ³⁷ GINDER (economische analyse), 2023/2024
- ³⁸ SWOT analyse VTE, 2023
- ³⁹ Bewonersenquête 2023 & draagkrachtonderzoek door Bureau Buiten, 2023/2024
- ⁴⁰ Zie Visie Vrijtijdseconomie 2030 Bestemming Zuid-Limburg, 2020
- ⁴¹ In regionaal verband noemen we deze punten ook wel mobiliteitshubs, Toeristische Overstap Punten of LeisurePorts.
- ⁴² Bureau Buiten, 2023/2024
- ⁴³ GINDER, 2023/2024
- ⁴⁴ Gemeente Valkenburg aan de Geul in samenwerking met Berenschot, 2022-2024
- ⁴⁵ GINDER (Economische analyse), 2023/2024
- ⁴⁶ BIZ, 2024
- ⁴⁷ ZKA (vitaliteitsonderzoek), 2022
- ⁴⁸ Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ⁴⁹ Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ⁵⁰ Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ⁵¹ Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ⁵² Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ⁵³ Bureau Buiten (draagkrachtonderzoek), 2023/2024
- ⁵⁴ Leidraad Ruimte voor Recreatie & Toerisme, 2023
- ⁵⁵ Leidraad Ruimte voor recreatie & toerisme, 2013
- ⁵⁶ SWOT analyse, 2023

*Visie vanuit perspectief bewoner in 2035 [Nederlands]

Het is 2035. Vijfentwintig jaar geleden ben ik hier geboren. Ik voel me hier thuis. Het is hier heerlijk wonen. Je hebt alles bij de hand om te winkelen, te sporten, lekker te wandelen in de natuur of op stap te gaan. Er is in Valkenburg aan de Geul altijd iets te doen. Geen wonder dat hier zoveel mensen naartoe komen om te genieten van mijn stad en gemeente. Daar ben ik trots op. Samen met mijn vriend ga ik een bedrijfje beginnen. Een bijzonder, duurzaam concept waarmee we zowel bezoekers als inwoners gaan verrassen en inspireren. Gisteren heb ik er al eens over gesproken met het ondernemerscollectief van het centrum. Ook volgens hen past het helemaal bij het DNA van Valkenburg aan de Geul: de groeves, de natuur en de middeleeuwse mergelstad. Het decor voor culturele en sportieve activiteiten en iconische evenementen. Hier zie ik mijn kansen, hier is mijn toekomst, ik ben er ondersteboven van!

DEFINITIES

Bezoeker

Een bezoeker is een reiziger, die een vakantie of trip maakt naar een bestemming *buiten zijn of haar normale leefomgeving, voor niet meer dan een jaar* en voor elk doel, als er tenminste geen sprake is van werkzaamheden voor en betaling door een eenheid in de te bezoeken bestemming. Bezoekers kunnen opgedeeld worden in dagbezoekers en toeristen. Bezoekers kunnen dus ook mensen zijn uit de eigen regio (UNWTO, 2021 + LDA, 2022).

Binnenlands toerisme

Het binnenlands toerisme betreft alle dagtochten en vakanties/ trips die bezoekers in hun eigen land of eigen regio doorbrengen. Herkomst: eigen land/regio/plaats; bestemming: eigen land/regio/plaats (Eurostat, 2014, 2021 + LDA, 2022).

Brede welvaart

het subjectief welzijn van mensen, de 'kwaliteit van leven hier en nu'. Dat is meer dan enkel economische groei en denken in materiele welvaart. Het gaat ook over later: over de kwaliteit van leven voor latere generaties en van die van mensen elders in de wereld (CBS, 2023). Vrijtijds economie draagt veelal in positieve zin bij aan de brede welvaart (door o.a. het hoge voorzieningenniveau), maar kan op sommige momenten/plekken overdruk veroorzaken wat weer negatief effect kan geven op de brede welvaart.

Bestemmingsmanagement

Ook wel destiniatiemanagement. Inspanningen gericht op het realiseren van een zo groot mogelijke positieve impact van het gastvrijheidsdomein voor een stad of regio. De positieve impact bestaat uit sociale, ecologische en economische waarde. Bestemmingsmanagement draagt bij aan de kwaliteit van leven voor inwoners, de optimalisatie van bezoekers-ervaringen en een toekomstbestendige sector voor

ondernemers en werknemers. Aan deze inspanningen ligt zoveel mogelijk een integrale aanpak ten grondslag. Daarom vraagt bestemmingsmanagement nadrukkelijk om afstemming met andere domeinen. (CELTH/NBTC, 2022)

Bestemmingsmarketing

Ook wel destiniatiemarketing. Hieronder verstaan we de marketing van Valkenburg aan de Geul en marketing van Zuid-Limburg om bezoekers te trekken.

Bezoekersmanagement

Ook wel destiniatiemarketing. Het monitoren, sturen en evalueren van bezoekersbewegingen en bezoekersstromen. De maatregelen die ingezet worden voor gerichte sturing van bezoekersstromen en een gedragsverandering bij bezoekers, op basis van de ambities die zijn geformuleerd vanuit bestemmingsmanagement. Bezoekersmanagement is dus onderdeel van bestemmingsmanagement. (CELTH/NBTC, 2022)

Circulaire economie

In een circulaire economie bestaat bijna geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Circulariteit is de hoogste vorm van recycling. Alle materialen van het product kunnen dan eindeloos opnieuw hergebruikt worden. Keer op keer kunnen ze op hetzelfde kwalitatief hoogwaardige niveau gerecycled worden. Zo blijft de cirkel gesloten, gaat er geen waarde verloren en is er geen sprake van afval. De Rijksoverheid werkt samen met het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en andere overheden aan een duurzame economie voor de toekomst. In het Nationaal Programma Circulaire Economie staat wat nodig is voor een circulair Nederland in 2050.

Dagbezoeker

Een bezoeker die niet overnacht (in een collectieve of privéaccommodatie) op de

plaats van bestemming. Dit is een bezoeker die minimaal 2 uur van huis is en niet langer dan een dag. (Eurostat, 2021 & LDA, 2022).

Draagkracht

Het vermogen van de leefomgeving van een bepaalde bestemming om bezoekers te ontvangen, zonder dat negatieve gevolgen optreden (Rli, 2019)

Duurzaamheid

Ook wel toekomstbestendigheid. Toekomstbestendig wilt zeggen dat een ontwikkeling gedurende een lange periode handhaafbaar is zonder toekomstige generaties te schaden in de kwaliteit van hun leefomgeving en op hoogwaardige kwaliteit in hun behoeften te kunnen voorzien. De integratie van een gezond milieu/gezonde natuur, sociale gelijkheid en economische vitaliteit (milieu, mens en economie) om een florerende, gezonde en veerkrachtige gemeenschap te creëren. Voor de huidige generatie, maar ook voor toekomstige generaties. (UCLA, 2024)

Grootschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen

Toeristisch recreatieve ontwikkeling kunnen alleen plaatsvinden indien sprake is van een evenwichtige toedeling van de functie (van de desbetreffende ontwikkeling) aan de locatie. De specifieke invulling van wat als grootschalig wordt gezien, is afhankelijk van de lokale context en de (economisch, sociaal en maatschappelijke) impact op andere functies en (reeds bestaande) voorzieningen in de buurt en de directe omgeving. Draagkracht van een gebied is daarbij mede bepalend.

Lokale bewoners

In deze visie ook wel "bewoner" of "inwoner" genoemd: Personen die zich bevinden binnen hun normale leefomgeving (dus geen toeristisch motief hebben) en er woonachtig zijn. (LDA, 2022). In deze visie personen die in de gemeente Valkenburg aan

de Geul wonen. Inwoners van Valkenburg aan de Geul kunnen overigens ook een toeristisch motief hebben om hun eigen woongebied te bezoeken, bijvoorbeeld als ze één keer per jaar de kerstmarkt bezoeken. Betreft het een wekelijks bezoek aan de markt, dan valt het onder de normale leefomgeving.

Leefbaarheid

Leefbaarheid bevat verschillende aspecten die te maken hebben met de beleving van bewoners als het gaat om schoon, veilig, prettig samenleven.

Overtoerisme

De situatie waarin de impact van toerisme en recreatie, op bepaalde tijdstippen en op bepaalde locaties, de fysieke, ecologische, sociale, economische, psychologische en/of politieke capaciteitsdrempels overschrijdt. (Europees Parlement, 2018)

Inkomend toerisme

Bij het inkomend toerisme gaat het om alle dagtochten en vakanties/ trips van personen die niet wonen in het land of de regio van bestemming (land van referentie), en dus geen ingezetenen zijn van het bezochte land. Het perspectief van het ontvangende land is hierbij leidend. Herkomst: buitenland of regio; bestemming: land of regio/plaats van onderzoek (Eurostat, 2014, 2021 + LDA, 2022).

Kleinschalige toeristisch-recreatieve ontwikkelingen

Toeristisch recreatieve ontwikkeling kunnen alleen plaatsvinden indien sprake is van een evenwichtige toedeling van de functie (van de desbetreffende ontwikkeling) aan de locatie. De specifieke invulling van wat als grootschalig wordt gezien, is afhankelijk van de lokale context en de (economisch, sociaal en maatschappelijke) impact op andere functies en (reeds bestaande) voorzieningen in de buurt en de directe omgeving. Draagkracht van een gebied is daarbij mede bepalend.

Kwaliteit

Het geheel van eigenschappen of kenmerken van een product of dienst dat van belang is voor het voldoen aan vastgestelde of vanzelfsprekende behoeften. (ISO 9001, Kwaliteitsinstituut). In deze visie vinden we dat iets een basiskwaliteit heeft op moment dat de basis in orde is en voldoet aan de huidige standaard. Iets heeft een hoge kwaliteit als het de basis en huidige standaard overtreft, past bij het DNA van Valkenburg aan de Geul en echt waarde toevoegt.

Recreatie

Met recreatie worden alle activiteiten (wel buitenshuis) bedoeld die iemand in de vrije tijd uitvoert. Recreatie kan zowel binnen als buiten de 'normale' omgeving plaatsvinden. Hier horen activiteiten bij zoals een rondje wandelen, sporten, uit eten gaan, etc. (LDA, 2022)

Toeristisch-recreatieve druk

De hoeveelheid bezoekers en de invloed van hun activiteiten op een bestemming (Rli, 2019).

Verblijfsaccommodaties

Ook wel logiesaccommodaties, accommodaties waar recreatief/toeristisch nachtverblijf wordt aangeboden.

Vrijtijds economie

Ook wel de gastvrijheids-economie, bestaat uit (dag) recreatie en verblijfs-toerisme. De economische sector die samenhangt met en afhankelijk is van recreatief en toeristisch bezoek. Het staat voor het geheel aan dagbezoekers en verblijfs-gasten én het aanbod dat daarvoor aanwezig is. Het omvat dus zowel recreatie als toerisme, van zowel de lokale inwoner, als de regionale Zuid-Limburgse bezoeker, maar ook iedereen die in onze gemeente toeristisch overnacht. Dat zijn zowel Nederlandse als internationale bezoekers.

Vrijtijdslandschap

Vrijtijdslandschappen zijn karaktervolle plekken om te wonen, te werken en om vrijetijd door te brengen. De omgevingskwaliteit is hoog. Het

zijn plekken die mensen een rijkheid aan belevingen bieden, waar bezoekers van heinde en verre naar toe komen en voor terug komen, en die tegelijkertijd voorzien in de behoeften van bewoners en gebruikers. Het zijn betekenisvolle plekken. Plekken waar bovendien ruimte is voor ondernemersinitiatief, voor complementaire concepten en voor gezonde competitie wat leidt tot ene optimale belevingskwaliteit en bedrijfsmatige vitaliteit. In vrijetijdslandschappen komen verschillende lagen samen en versterken elkaar; natuur, landschap, (agrarische) cultuur, erfgoed, wonen, werken, recreëren. Vrijtijdslandschappen zijn er overal: in het stedelijke gebied, stadsrandzones en het landelijke gebied. (Leidraad Ruimte voor Recreatie & Toerisme, 2023 & Provincie Overijssel, 2022).

Toerist

Een toerist is een bezoeker die één of meer nachten op de bestemming heeft doorgebracht. Het verschil tussen een dagbezoeker en toerist wordt bepaald door de overnachting. (LDA, 2022).

Toerisme

Het belangrijkste kenmerk van toerisme is dat een persoon zich buiten zijn normale leefomgeving moet begeven voor minimaal 24 uur en niet langer dan één jaar. Dat kan zijn voor (1) een zakelijk of (2) persoonlijke motief. (LDA, 2022)

Recreatief toerisme

Begeeft men zich voor een recreatief motief buiten zijn of haar normale leefomgeving dan is sprake van recreatief toerisme. (LDA, 2022)

Vrije tijd

Vrije tijd is, globaal genomen, de tijd die overblijft naast de tijd die men besteedt aan slapen, werken, studeren, huishouden en verzorging. Vrijtijdsactiviteiten kan men binnen- en buitenshuis uitvoeren. Vindt de vrijetijdsactiviteit buitenshuis plaats dan spreekt men over recreatie. (LDA, 2022 + Sociaal Cultureel Planbureau, 2020).

BRONNENLIJST

Bureau Buiten (2024). *Draagkrachtonderzoek Toerisme en Recreatie Valkenburg aan de Geul (in opdracht van gemeente Valkenburg aan de Geul)*

Bureau Companen (2024). *Onderzoek Toeristische woningverhuur 2022 (in opdracht van gemeente Valkenburg aan de Geul)*

Bureau Ginder (2024). *Economische analyse vrijetijdseconomie Valkenburg aan de Geul (in opdracht van gemeente Valkenburg aan de Geul)*

CBS (2023). *Definities van Brede Welvaart*

Het vrijetijdsnetwerk – o.a. ETFI, Kenniscentrum kusttoerisme, BUas, Provincie Overijssel, Gelderland, Zuid-Holland, Min. EZK (2023). *Leidraad 'Ruimte voor Recreatie & Toerisme'*

Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) (2019). *Waardevol toerisme, onze leefomgeving verdient het*

Europees Parlement (2018). *Overtourism: impact and possible policy responses*

NBTC. Diverse rapporten, onder andere:

- (2018). *Perspectief 2030 – Bestemming Nederland*
- (2022). *Op weg naar klimaatneutraal toerisme*
- (2020). *Handreiking bezoekersmanagement*

NRIT, CELTH & NBTC (2023). *Tendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2023*

CELTH, NBTC & Provincie Utrecht (2022). *Bestemmingsmanagement: ambities en leidraad*

Landelijke Data Alliantie (LDA) (2022). *Onderzoek Inkomend Toerisme*

Landelijke Data Alliantie (LDA) (2022). *De Landelijke Recreatie & Toerisme Standaard 2030 (Afgekort R&T Standaard)*. (landelijkedataalliantie.nl)

UCLA Sustainability (2024). *Webpage What is sustainability. What is Sustainability?* | UCLA Sustainability (sustain.ucla.edu)

Visit Zuid-Limburg (2024). *Welkom in Valkenburg aan de Geul webpage Valkenburg aan de Geul* | Toeristische Informatie (visitzuidlimburg.nl)

Coverbeeld:

Visit-Zuid-Limburg en Getty Images

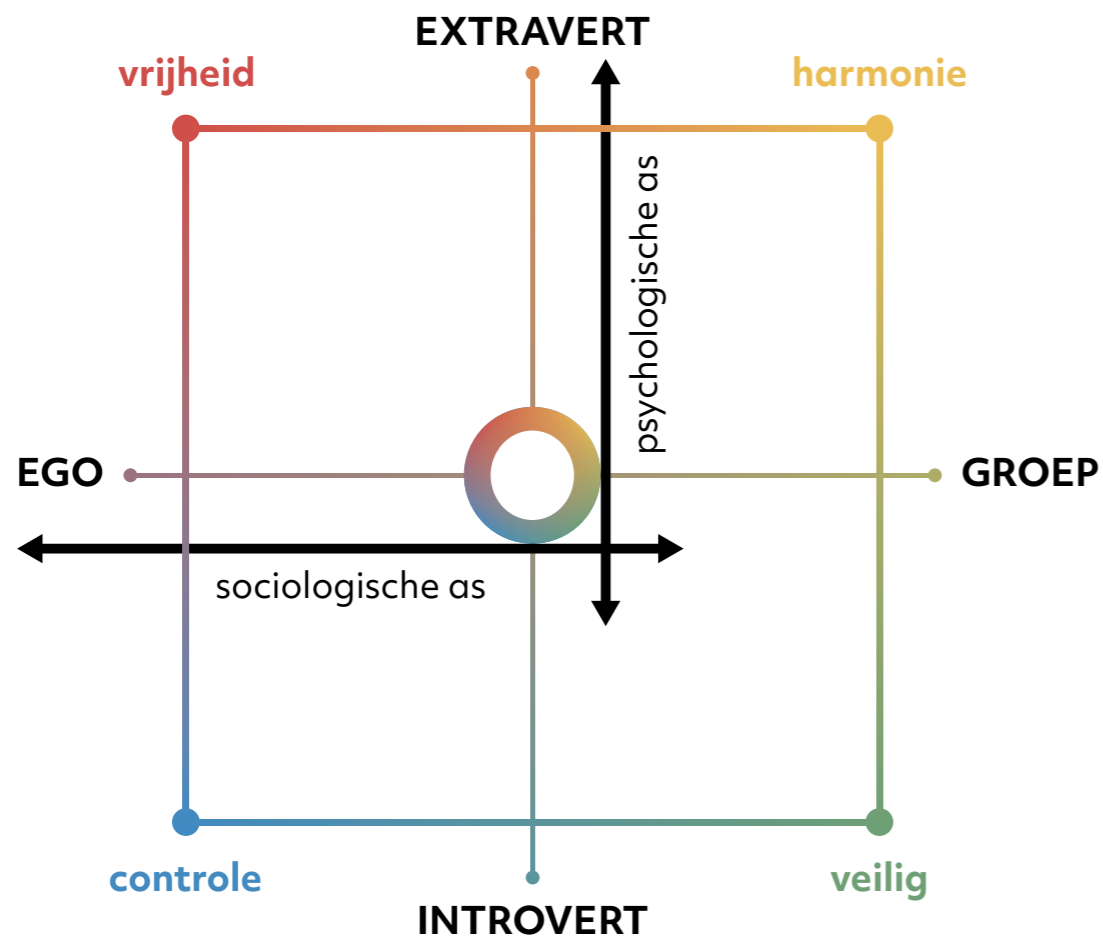
LEEFSTIJLEN

Een bruikbaar instrument om de kwalitatieve aspecten van vraag en aanbod op de vrijetijdsmarkt te analyseren is de **Leefstijlvinder, ontwikkeld door SAMR.**

In samenwerking met acht provincies heeft SAMR Marktvinders zeven leefstijlen bepaald. Deze leefstijlen laten zien waar mensen in hun vrije tijd of op vakantie behoefte aan hebben. En wat de verschillen hierin zijn. De één wil namelijk rust en regelmaat, de ander juist drukte en sensatie.

Voor de totstandkoming van de zeven leisure leefstijlen is gekeken naar een tweetal assen:

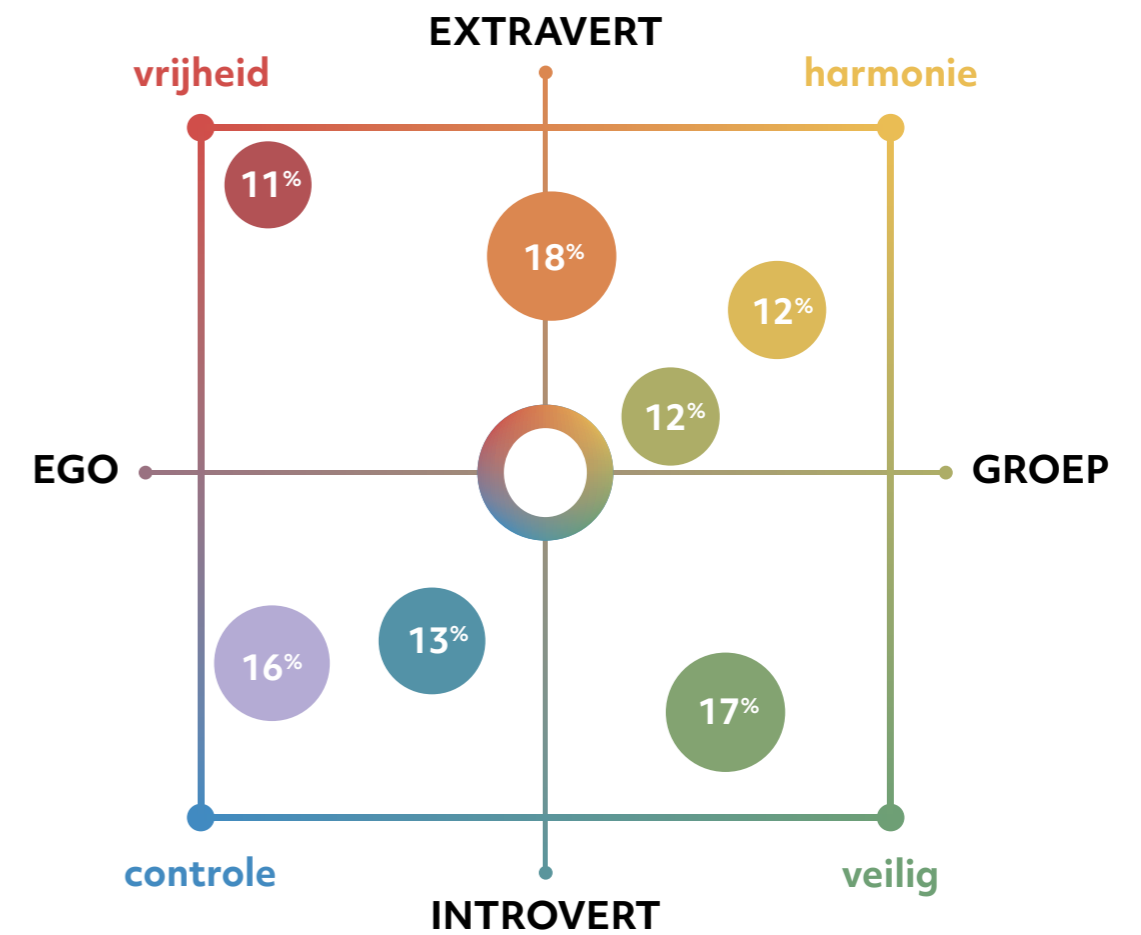
- Psychologische as geeft de omgeving met emoties weer. Ben je meer ingetogen of uitgelaten?
- Sociologische as geeft aan hoe een persoon zich opstelt ten opzichte van zijn/haar omgeving. Leef je meer vanuit jezelf of ent je meer op de groep?

Het landelijk beeld (2024) laat de volgende uitkomsten zien.

Het gros van de Nederlanders is een Plezierzoeker (18%) of Rustzoeker (beide 17%), gevolgd door de Stijlzoeker (16%).

- plezierzoeker (18%)
- rustzoeker (17%)
- stijlzoeker (16%)
- inzichtzoeker (13%)
- harmoniezoeker (12%)
- verbindingszoeker (12%)
- avontuurzoeker (11%)

“Ik ontdek liever iets nieuws, dan dat ik de massa achterna loop.”

in Valkenburg
aan de Geul
(% van de huishoudens)

6,7

AVONTUURZOEKER

profiel

Deze avontuurlijke en creatieve recreanten zijn voor veel in, zolang het een nieuwe ervaring is of bijdraagt aan hun zelfontwikkeling. Ruimdenkendheid is de karaktertrek van de Avontuurzoeker. Assertief en extravert.

Ze bezoeken graag bijzondere, nieuwe of verrassende plekken. Ze genieten van concerten en musea. Ze beleven graag nieuwe dingen, iets dat zorgt voor reuring en actie. Ze verblijven graag bij kleinschalige (boetiek) formules, basic campings of hostels, bij inwoners thuis (bijvoorbeeld Airbnb).

demografische kenmerken (nl breed)

- Iets vaker vrouwen (57%), en relatief vaak 50+ers (57%) en alleenstaanden (31%).
- Ze verdienen vaak tot modaal (60%), hoewel ze relatief hoog opgeleid zijn (46%).

PLEZIERZOEKER

profiel

De Plezierzoekers zijn sociaal en avontuurlijk, gaan graag op pad met familie en vrienden. Bijvoorbeeld op een zon- en strandvakantie, op een feestvakantie of op een avontuurlijke vakantie. Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd. Zo gaan ze graag naar een festival of bioscoop.

Waar ze het liefst verblijven? Als het maar gezellig is en er iets te doen is. Dat kan op een camping, maar ook in een hotel. Bijvoorbeeld in een bekende hotelketen.

demografische kenmerken

- 54% is vrouw en 46% is man. Veelal jongeren tussen 18 en 34 jaar (56%), minder vaak 50+ers (18%). Ook veel gezinnen met kinderen (42%).
- Middelbaar opgeleid (49%), qua inkomen gelijk aan landelijk gemiddelde.

in Valkenburg
aan de Geul
(% van de huishoudens)

14,1

“Als het maar gezellig is.”

in Valkenburg
aan de Geul
(% van de huishoudens)

12,8

HARMONIEZOEKER

profiel

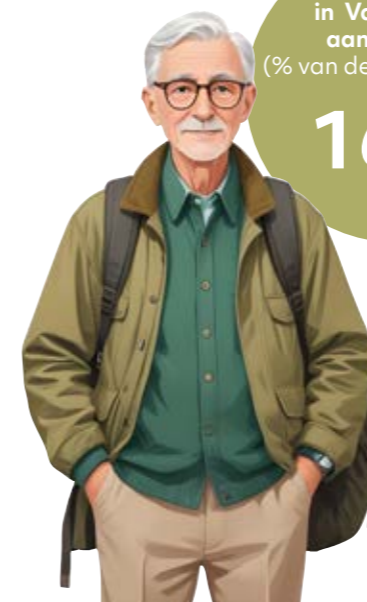
Vrije tijd is tijd die Harmoniezoekers graag met hun gezin, familie of vrienden doorbrengen. Harmoniezoekers zijn zeer sociaal en ze zijn pas echt blij, als iedereen in het gezelschap tevreden is. Recreanten in deze groep zijn hartelijke mensen, met veel interesse in anderen. Ze houden van winkelen en picknicken.

Ze verblijven het liefste op plekken met veel activiteiten en vermaak, vooral voor kinderen. Bijvoorbeeld op een familiecamping, vakantiepark – of woning met veel voorzieningen of hotel met familiekamers.

demografische kenmerken (nl breed)

- Veel vrouwen (74%), in de leeftijd 35-49 jaar (35%), in huishoudens met kinderen tot 12 jaar (28%), of tweepers. Huishoudens van 50-64 jaar (27%).
- Vaak middelbaar opgeleid (57%) en verdienen vaak (iets meer dan) modaal (43%).

“Ik zoek een gemoedelijke, knusse sfeer.”

in Valkenburg
aan de Geul
(% van de huishoudens)

16,3

VERBINDINGSZOEKER

profiel

Verbindingszoekers zetten zich in hun vrije tijd graag in voor anderen zoals met vrijwilligerswerk. In de tijd die overblijft genieten ze graag van de natuur, een bezoek aan museum of theater.

Rondtrekken vinden ze leuk. Zolang het maar gemoedelijk, knus, kleinschalig en rustig is, met gastvrij personeel. Bijvoorbeeld op een camping met goede faciliteiten of een bekende hotelketen.

demografische kenmerken

- Veelal empty nesters: 50 jaar of ouder (79%) en tweepersoons huishoudens (49%).
- Relatief vaak laagopgeleid (30%) en verdienen tot modaal (60%). Ze zijn ook vaak gepensioneerd (29%).

“Work hard, play hard.”

STIJLZOEKER

profiel

Stijlzoekers zijn zelfverzekerde en doelgerichte recreanten. Verwend worden en genieten van exclusiviteit past voor hen bij vakantie. In hun vrije tijd worden ze graag geprikkeld, en zoeken ze de uitdaging op. En daarbij: het sociale gebeuren moet kloppen. Dus liever zoveel mogelijk ‘Ons Soort Mensen’ om zich heen.

Luxe en comfort is zeer belangrijk voor deze groep. Ze vinden het ook niet erg om iets meer te betalen, als het dan écht goed is. Bijvoorbeeld een luxe hotel, Kleinschalige boetiek formule.

demografische kenmerken (nl breed)

- Vaak mannen (74%), tussen de 18 en 34 jaar oud (35%). Relatief vaak huishoudens met kinderen (35%), en relatief weinig alleenstaanden.
- Vaak hoogopgeleid (50%) en verdienen relatief vaak modaal of hoger (23%).

INZICHTZOEKER

profiel

Inzichtzoekers zijn meestal vrij introvert. Ze willen in hun vrije tijd dingen leren en ervaren, in de natuur en met culturele activiteiten. Inspirerende en rustige plekken en activiteiten zijn het domein van deze groep. Museumbezoek en bezienswaardige gebouwen: daar liggen de interesses. Het liefst alleen, of in klein gezelschap.

Ze zijn kritisch en het moet goed geregeld zijn. Daarvoor zijn dan ook best bereid iets meer voor te betalen. Overnachten doen ze graag op een plek waar de praktische voorzieningen goed geregeld zijn. Bijvoorbeeld in een Bed & Breakfast met goede recensies.

demografische kenmerken

- Relatief vaak mannen (76%) en vaak 50 jaar of ouder (67%). Ze wonen vaak in éénpersoons- of tweepersoonshuishoudens (29% en 47%).
- Relatief vaak hoogopgeleid (50%), en verdienen meestal modaal of iets meer (44%).

“Ik trek graag mijn eigen plan.”

“Ik blijf liever dicht bij huis,
dan dat ik ver weg ga.”

RUSTZOEKER

profiel

Rustzoekers houden recreatie graag letterlijk en figuurlijk dicht bij huis. Ze zijn het liefst in de eigen, vertrouwde omgeving. Het hoeft allemaal niet zo gek. De Rustzoeker heeft niet veel nodig om te genieten. Als ze erop uit gaan vinden ze het fijn om van tevoren zoveel mogelijk te regelen. Geen verrassingen, geen drukte. Het liefst slechts in een klein gezelschap.

Privacy en rust zijn belangrijk. In de vrije tijd maken ze vooral dagtrips. Ze maken graag een wandeling in het park. Ze slapen het liefst graag thuis. Wanneer wel een overnachting wordt geboekt gaat de voorkeur uit naar een landelijke camping of bungalow.

demografische kenmerken

- Zowel mannen (54%) als vrouwen (46%), meestal 50 jaar of ouder (57%) en relatief vaak alleenstaanden (28%).
- Meestal laag- of middelbaar opgeleid (48% en 30%), en verdienen iets vaker lager dan modaal (56%).

Bron: Leefstijlvinder by MarketRespons (ontwikkeld door SAMR), 2024

Tabel: Leisure leefstijlen Nederlanders (Leefstijlvinder by SAMR, 2024). Het BSR™ Model - Leefstijlvinder

Figuren: Deze zijn louter indicatief ter illustratie van de profielen.

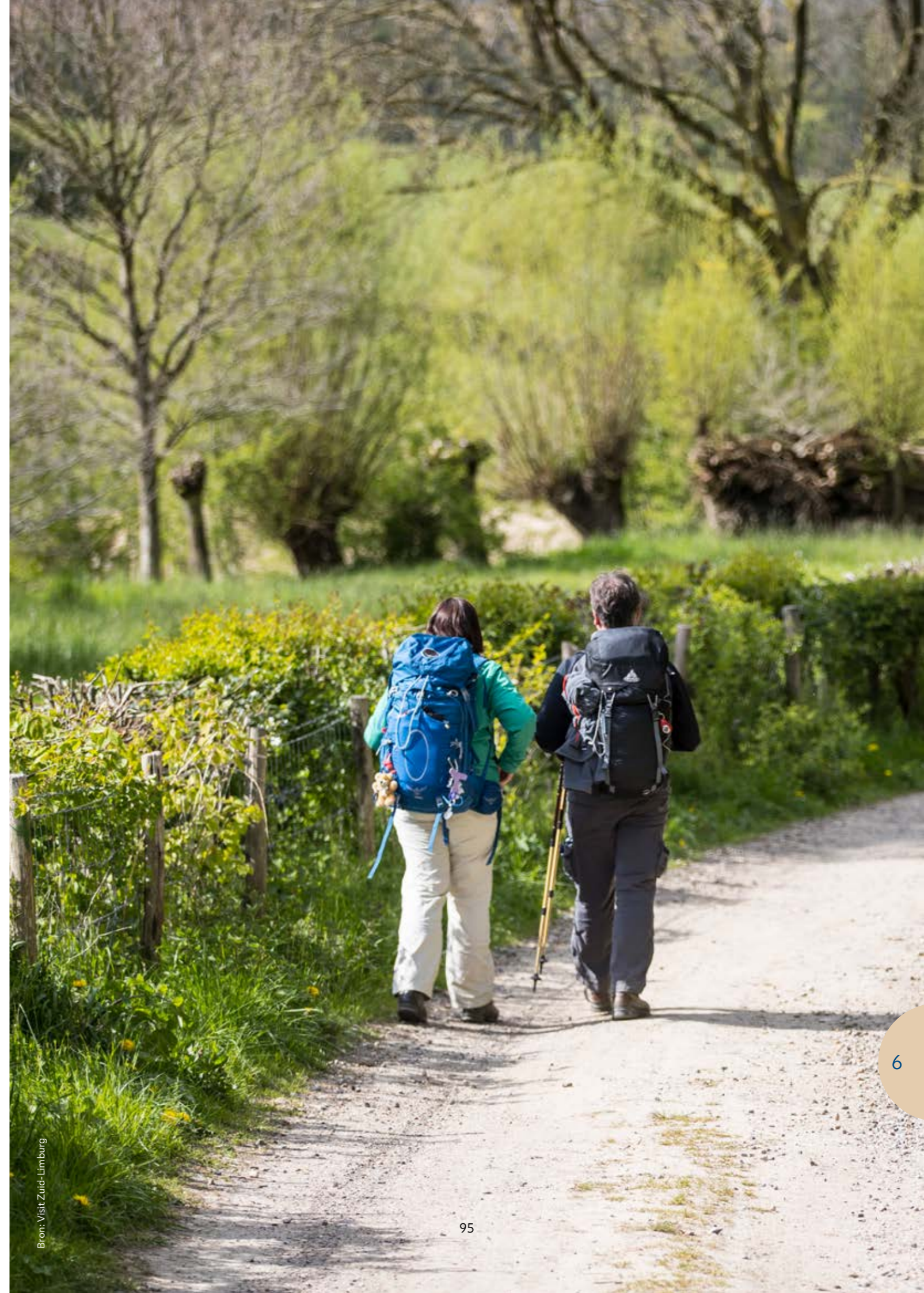
UITGANGSPUNTEN GREEN DESTINATIONS

Volgens GREEN DESTINATIONS bestaat een toekomstbestendige bestemming uit vijf fundamentele pijlers. Deze kunnen gekoppeld worden aan de hoofddambities van de visie VTE van Valkenburg aan de Geul:

- Genuine: de vrijetijdseconomie drijft op en ondersteunt onze unieke lokale cultuur en tradities **(thema DNA)**
- Responsible & Respectful: kiezen voor toerisme dat respect heeft voor en rekening houdt met de lokale maatschappij. Niet kiezen voor enkel méér, maar voor beter. **(thema balans & kwaliteit)**
- Economically sustainable: vrijetijdseconomie dat de lokale economie betreft, vergroot en zorgt voor lokale en regionale werkgelegenheid. **(thema balans & ondernemen)**
- Environment & Climate-friendly: vrijetijdseconomie dat aan de slag gaat met de energietransitie, klimaatverandering tegen gaat en het milieu niet aantast. **(thema balans & kwaliteit)**
- Nature & Scenery friendly: vrijetijdseconomie dat zorg draagt voor behoud en versterken van natuur en landschap en het behoud van vergezichten en biodiversiteit.

G	R	E	E	N
Genuine	Responsible & Respectful	Economically sustainable	Environment & Climate-friendly	Nature & Scenery friendly
Supporting the authentic celebration of local culture and tradition.	avoiding exploitation of people in tourism, and preventing disruptive mass tourism (overtourism)	involving the local business community and enhancing local community employment.	Combating the climate crisis, environmental degradation and pollution, whilst ensuring public health.	Protecting scenic views, landscapes, natural habitats and wildlife.

*Bron: greendestination.org 2024

Bron: Visit Zuid-Limburg

SPECIFIEK VOOR VALKENBURG AAN DE GEUL:

- Mergel en grotten met belevingswaarde (geologische periode krijt) / 5000 jaar historie (prehistorie, vuursteen)
- Gezellig centrum met veel horeca-aanbod
- Kerststad (zelfs internationaal bekend)
- Wielrennen (en wielrenevenementen, o.a. Amstel Gold Race)
- Cauberg en andere wielerbulten (o.a. Keutenberg)
- Sterk imago op Nederlandse Markt
- Veerkrachtige ondernemers
- Gastvrijheid zit in het DNA van veel Valkenburgers
- Pittoresk landschap (Geul, kastelen, wegkruisjes etc.)
- Kuren & Wellness
- Ruim verblijfsaanbod en attracties op kleine afstand
- Landschappelijk onderscheidt Valkenburg aan de Geul zich van andere gemeentes door de aanwezigheid van steile mergelwanden, al dan niet met daar in aanwezige grotten, grotwoningen of groeves (zie groenbeleidsplan).
- Valkenburg aan de Geul heeft zich toeristisch al meerdere keren 'heruitgevonden'
- Minder seizoensgebonden (mede dankzij ontwikkeling Kerststad)

REGIO ZUID-LIMBURG (INCL. VALKENBURG AAN DE GEUL):

- Bijzonder biodivers landschap, uniek voor Nederland (Nationaal Landschap Zuid-Limburg). Zuid-Limburg telt maar liefst 11 Natura 2000 gebieden. Het Geuldal is daarmee een van de grootste van Nederland
- Nabijheid grotere steden (landelijke en stedelijke kwaliteiten op een aantal m2)
- Goede wandel- en fietsroutes, diverse wielerbulten
- Drielandenligging, centrale ligging in Noord-West Europa
- Relatief hoog herhaalbezoek verblijfs gasten in Heuvelland (50%) betekent vaste basis aan klanten
- Breed winkelaanbod, divers horeca aanbod en verschillende attracties in de regio
- Sterke lokale cultuur, met bijzondere tradities zoals carnaval, taal, dialecten, culinaire gebruiken en tradities, katholiek verleden
- Gastronomie / Bourgondisch profiel
- Vriendelijke bevolking, ondernemende bevolking
- Regionale promotie georganiseerd / goed geborgd
- Specifiek voor Heuvelland gemeenten: weinig luchtvervuiling
- Veilige (vakantie) regio, relatief weinig misdrijven

SPECIFIEK VOOR VALKENBURG AAN DE GEUL:

- Betere benutting sterk merk "Valkenburg"
- "Betere spreiding in tijd en ruimte: langer verblijf, verblijf op rustige momenten"
- Vitalisering vrijetijdsector (verblijfsaccommodaties, attracties, detailhandel, horeca)
- Toenemende vraag naar kwaliteit (en luxe) van gasten
- Elk deelgebied in Valkenburg heeft eigen kwaliteiten → beter benutten
- Uitbreiding unieke, bij Valkenburg passende recreatiemogelijkheden (diversiteit)
- Ook buiten de Geulzone mogelijkheden voor recreatie en vrije tijd (bijv. op de plateau's)
- Verduurzamen vrijetijdsector (verblijfsaccommodaties e.d. aandacht besteden aan energietransitie, circulariteit, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie) en duurzaam toeristisch vervoer (en randvoorwaarden om dat mogelijk te maken – denk aan laadpunten voor elektrische auto's en fietsen)
- Klimaatadaptatie en vergroening kan bijdragen aan prettigere verblijfs-/recreatieomgeving

REGIO ZUID-LIMBURG (INCL. VALKENBURG AAN DE GEUL):

- Inwoners ook laten genieten van Zuid-Limburg; zij zijn immers ook onze dagrecreant, ambassadeur en bovendien gastheer/vrouw
- Vernieuwende concepten en benutten nieuwe technologieën
- Populariteit vakantie in eigen land
- Betere verbindingen binnen Zuid-Limburg
- Fietsrecreatie steeds populairder
- Groeiende gezondheids cultus
- Beter benutten van de Zuid-Limburgse verhalen, tradities, cultuur, streekproducten en erfgoed voor toeristische/recreatieve beleving
- Groeiende waardering voor natuur, o.a. Nationaal Landschap Zuid-Limburg
- Mogelijk in aanmerking voor Unesco geopark status?
- Groeiende waardering voor duurzaam toerisme, steeds hogere eisen aan duurzaamheid van bijv. logiesaccommodaties
- Diverse projecten op vlak van gebiedsontwikkeling (denk o.a. aan LeisureLane Parkstad)
- Groeiende belangstelling voor streekproducten, regionaal voedselsysteem, korte keten voedsel

SPECIFIEK VOOR VALKENBURG AAN DE GEUL:

- Economie is kwetsbaar (zie o.a. economische analyse), vooral omdat er weinig diversiteit in aanbod is
- Vrijtijdseconomie met name in de Geulzone (wateroverlast?)
- Draagkracht leefbaarheid op sommige momenten in het geding (vooral door mobiliteits- en verkeersproblemen)
- Geen duidelijk onderscheidend profiel (meer). Wat is 'Valkenburg'? De ware kracht/DNA (Mergel, groeves, historie, cultuur) wordt onvoldoende benut
- Achterblijvende kwaliteit en vitaliteit (met name binnen verblijfsaanbod), weinig vernieuwing
- Weinig recreatief aanbod voor jonge gezinnen
- Veel evenementen, maar zonder goede samenhang (m.u.v. Kerststad en wielrevents zoals AGR)
- Toenemende vergrijzing
- Enkele beeldbepalende gebouwen die leeg staan

REGIO ZUID-LIMBURG (INCL. VALKENBURG AAN DE GEUL):

- Onderliggende samenwerking in de regio nog niet optimaal
- Gemiddeld weinig innovatiekracht, met name bij verblijfsaccommodaties
- Veelal afhankelijk van Nederlandse gast (+/- 75% Nederlandse gasten)
- Weinig tot geen data over (ontwikkelingen in) toerisme
- Tekort aan (goed geschoold) personeel in vrijetijdseconomie
- Veel evenementen echter zonder thema, zonder samenhang en zonder internationale aanzuiging
- Cultuur onvoldoende uitgelicht, cultuur en erfgoed niet altijd goed 'beleefbaar'
- Bereikbaarheid niet overal optimaal (bijv. OV-verbindingen)

SPECIFIEK VOOR VALKENBURG AAN DE GEUL:

- Mono economie is kwetsbaar – bedreiging bij rampen zoals pandemieën
- Verdere achteruitgang kwaliteit en vitaliteit
- Enkel toename van meer bezoekers kan leiden tot draagkrachtvermindering en verminderde leefbaarheid
- Afname van bezoekers kan leiden tot vermindering voorzieningen en levendigheid
- Milieu- en klimaatveranderingen
- Groei (kwalitatief beter) aanbod verblijfsaccommodaties elders
- Bedrijfsopvolging?
- Mogelijke toename criminaliteit (onder andere ondermijning)

REGIO ZUID-LIMBURG (INCL. VALKENBURG AAN DE GEUL):

- Snelle veranderingen in behoefte gasten/toeristen, snel veranderende markt
- (Geo)politieke ontwikkelingen in Nederland/elders
- Uitdagingen rondom stikstof
- Hoge (energie)kosten
- Personeelstekorten
- Onder druk verdienmodel kleine bijzondere initiatieven, vooral in winkelaanbod
- Drukke mobiliteit Heuvelland
- Verdwijnen Limburgse cultuur
- Groei gebruik omliggende vliegvelden (o.a. toename geluidsoverlast in stiltegebieden)
- Aantasting uniek Zuid-Limburgs landschap (natuur en landschap spelen belangrijke rol in beleving bestemming). Kleine agrariërs ('die het unieke (mosaiek)landschap in ere houden') in zwaar weer
- Nieuwe bestemmingen en groei interesse gasten naar deze nieuwe bestemmingen

*Een reiziger zonder
observaties is een
vogel zonder vleugels.*

Moslih Eddin Saadi

